

Täysistunto

Tiistai 1.3.2022 klo 13.59—17.09

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 17.09.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (13.59—15.58) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (15.58—17.09).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

Puhemies Matti Vanhanen: Totean, että tämä on liki kahteen vuoteen ensimmäinen täysistunto, jossa yleisölehteri on avattu — tervetuloa myös lehterivieraat! Tavallisesti täällä ei tätä tervetulotoivotusta tehdä, mutta tällä kertaa se tehdään. Eduskunta ilmentää suomalaisessa järjestelmässä avoimuutta, joka on olennainen osa kansanvaltaa, ja lehteri on tärkeä symbolinen osa tätä avoimuutta. — Ja tervetuloa lisää lehterivieraita.

2. Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle valtioneuvoston jäsenten sidonnaisuuksista (pääministeri Marin sekä ministerit Henriksson, Haatainen, Lintilä, Leppä, Paatero, Kaikkonen, Blomqvist, Tuppurainen, Skinnari, Harakka, Mikkonen, Andersson, Kurvinen, Sarkkinen)

Valtioneuvoston kirjelmä VN 2/2022 vp

Keskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Päiväjärjestyksen 2. asiana on valtioneuvoston kirjelmä valtioneuvoston jäsenten sidonnaisuuksista. Työjärjestyksen mukaan eduskunta ei tee päätöstä asiasta. — Keskustelu, edustaja Zyskowicz.

Keskustelu

14.01 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa herra puhemies! Tämä kirjelmä valtioneuvoston jäsenten taloudellisista sidonnaisuuksista on asia, joka on hyvä olla olemassa mutta joka yleensä menee rutiininomaisesti ilman mitään keskustelua täällä salissa.

Kuitenkin, herra puhemies, kesäkuussa 2015 silloinen kansanedustaja, nykyinen liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka Yleisradion sivujen mukaan ”aloitti keskustelun arvostelemalla rajusti pääministerin epämääräistä ilmoitusta sidonnaisuuksistaan. Sipilä on ilmoittanut omistavansa muun muassa merkittävän rahoitusomaisuuden tallennettuna Nordeaan ja Osuuspankkiin. Sipilä ei eritellyt omaisuuden suuruutta tarkemmin.” Sen jälkeen

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

silloinen kansanedustaja, nykyinen ministeri Harakka sanoi tämän Yleisradion uutisen mukaan sanatakkasti seuraavaa: ”On hämmästyttävää ja kummastuttavaa, miksi pääministeri Sipilä ei reilusti ilmoita arvopaperiomaisuutensa arvoa.” Edelleen hän korosti tämän uutisen mukaan, että kyseessä on hänen oma päätelmänsä pääministerin ”epämääräisestä ja välttelevästä sidonnaisuusilmoituksesta”. [Oikealta: Ohhoh!] Ja sitten suora sitaatti, mitä silloinen kansanedustaja, nykyinen ministeri Harakka sanoi: ”Mitä pääministeri oikein häpeää?” Silloinen kansanedustaja Vanhanen selitti: ”Sillä haetaan sitä, että sekä me edustajat että muu yhteiskunta voimme arvioida valtioneuvoston jäsenten toimintaa suhteessa näihin sidonnaisuuksiin.” Ja näinhän tämä on.

Arvoisa herra puhemies! On irvokasta lukea tätä silloisen kansanedustaja Harakan hurskastelua pääministeri Sipilän asioiden ympärillä, kun me nyt tiedämme, miten hän viikko-kausia julkisuudessa kiemurteli sen asian kanssa, kenelle ja millä hinnalla hän oli myynyt Meta-nimisen sivuston, varsinkin kun oli hyviä syitä epäillä, että sivuston varsinainen ostaja oli liikenne- ja viestintäministeriön toimialalla toimiva kansainvälinen yritys, [Oikealta: Ohhoh!] joka siis suoraan kuuluu ministeri Harakan toimialaan.

En vaadi häneltä nyt mitään. Halusin vain muistuttaa hänen omasta käyttäytymisestään.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Heinonen.

14.04 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Poliitikassa päivät ovat perätysten, ja olisi odottanut, että ministeri Harakka olisi tänään ollut täällä eduskunnassa paikalla, kun hänen sidonnaisuuksistaan puhutaan.

On mediassa kerrottu, että verkkotunnuksen osti ministeri Harakalta kansainvälinen Hogan Lovells -asianajotoimisto Pariisin toimiston kautta, jonka tiedetään toimivan Facebookin edustajana. Facebookhan vaihtoi nimensä jokin aika sitten yhtiön taustayhtiönä Metaksi, ja esimerkiksi Reuters on kertonut Metan ostaneen tavaramerkkioikeudet yhdysvaltalaiselta paikallispankilta Meta Financial Groupilta 60 miljoonalla eurolla. Yhdysvaltalainen Meta Company -niminen yhtiö on puolestaan kertonut verkkosivuillaan, että samainen Hogan Lovells -asianajotoimisto on koittanut ostaa yhtiön verkkotunnuksia.

No, ministeri Harakka ei ole halunnut kommentoida näitä myyntisummia julkisuuteen. Erikoiseksi, arvoisa puhemies, tämän tilanteen tekee se, että julkisuudessa olleiden tietojen valossa liikenne- ja viestintäministeri on siis tehnyt kaupat yhtiön kanssa, joka suurella todennäköisyydellä toimii Facebookin välittäjänä tai jonkinlaisena välikätenä. Sikäli kuin tämän taustalla on Facebook tai tämä kauppa on toteutunut näin, mitä ministeri ei ole halunnut kertoa, niin Facebookin toiminta kuuluu Suomessa ministeri Harakan toimialan sääntelyn ja valvonnan piiriin. Mahdollisesti suurestakin summasta Facebookin kanssa tehty kauppa voi olla ministerin ja hänen johtamansa liikenne- ja viestintäministeriön uskottavuuden ja toiminnan läpinäkyvyyden kannalta ongelmallinen.

No, tätä on yrittänyt media selvittää. Olisi odottanut, että edes eduskunta olisi tämän vastauksen saanut. Ministerille on esitetty joukko kysymyksiä muun muassa siitä, millä tavalla hän suhtautuu siihen, että tosiasiallinen ostaja olisi tämän asianajotoimiston kautta ollut Facebook, ja miten Suomen hallituksen liikenne- ja viestintäministeri on voinut tehdä kauppvoja tietämättä, kuka on lopullinen ostaja.

Tähän olisi ollut, arvoisa puhemies, oikeus ja kohtuus saada eduskunnassa tieto, sillä tässä on kyse ministerin ja myös koko liikenne- ja viestintäministeriön uskottavuudesta ja luotettavuudesta, kun sitä verrataan nimenomaan tällä hetkellä merkittävään Facebook-toi-

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

mijaan, joka tämän kaupan taustalla todennäköisesti on. Myös näissä summissa, joita julkisuudessa on liikkunut, puhutaan vähintään sadoista tuhansista, [Puhemies: 3 minuuttia!] jos ei paljon suuremmistakin summista.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Tynkkynen.

14.07 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri Harakka, millä mitalla mittaatte, sillä teitä tullaan mittaamaan. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Meri.

14.07 Leena Meri ps: Kiitos, herra puhemies! Käymme äärettömän tärkeätä keskustelua, ja kiitän edustaja Zyskowiezia tästä keskustelunavauksesta. Asiat ovat sitä, miltä ne näyttävät, ja kansalaiset kysyvät tämäntyyppisiä asioita meiltä kaikilta. He haluavat, että me teemme päätökset esteettöminä, vailla vaikutuksia ja parhaan kykymme mukaan. Kansalaisten luottamusta ja omaakin moraaliamme koetellaan, jos syntyy sellaisia mielikuvia, että kaikki ei ole selkeää ja kaikkea ei kerrota. Olen itse aina ajatellut, että ole rehellinen ja kerro kaikki ja heti, koska mitä kauemmin olet kertomatta, se myös tuo semmoista tunnetta, että onko tuossa jotain salattavaa.

Minusta erittäin hyvin tuossa edustaja Heinonen toi esille sen, että kyllä meiltä jokaiselta edellytetään, että me tiedämme, kuka on kaupan toinen osapuoli. Onhan se melko merkittävää — se voi johtaa monenlaisiin kuvioihin, minne rahat menevät ja muuta, ja tämä on äärettömän tärkeää.

Tiedän, ettei oikeusministeri ole tässä millään lailla vastuullinen, mutta lähetän teille terveiset: Olette oikeusministeri, ja luotan siihen, että teillä on kyky arvioida myös oikeudellisesti ja perustuslaillisesti kysymyksiä. Olisiko meillä ehkä pohdinnan paikka siitä, ovatko meidän sidonnaisuusilmoitukset täysin ajan tasalla. Mietitään, että esimerkiksi me kansanedustajat annamme todella tarkkaan vaalirahoitusilmoitukset, ihan yksilöittäin — tietysti sitäkin voi kiertää, mutta ainakaan itse en ole edes yrittänyt kiertää vaan avoimesti kaikki pienetkin asiat kerron — ja meillä on myös velvollisuus ilmoittaa 400 euron lahjat, ja sitä pienemmätkin saa ilmoittaa, jos haluaa. On siis 400 euron raja tässä. Että tätä voisi kyllä miettiä, koska meidän tulee olla mahdollisimman avoimia. Eihän meillä pitäisi olla mitään salattavaa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Antikainen.

14.09 Sanna Antikainen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Koska ministeri Harakka ei ole nyt täällä paikalla vastaamassa näihin esitettyihin asioihin, niin toivoisin nyt kuitenkin sosiaalidemokraattiselta eduskuntaryhmältä jotakin vastausta tähän asiaan ja vastausta siihen, kuinka teidän ryhmänne tulee käsittelemään tätä asiaa. Ettehän vain nyt paina tätä vilkaisella? — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Työjärjestyksen mukaan eduskunta ei tee päätöstä asiasta. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi positiivisesta luottotietorekisteristä ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 22/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Henriksson.

Keskustelu

14.11 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Yksi keskeisimmistä hallituksen toimenpiteistä ylivelkaantumisen torjumiseksi on tähän hallituksen esitykseen sisältyvä ehdotus keskitetyn, positiivisen luottotietorekisterin perustamisesta, ja se tullaan perustamaan Verohallinnon tulorekisteriyksikköön.

Kotitalouksien velkaantuminen on kasvanut Suomessa jo pitkään. Vaikka suomalaisten kotitalouksien varallisuus onkin kasvanut, myös velka suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin on kasvanut nopeasti erityisesti 2000-luvulla. Samalla on ollut havaittavissa, että luonnollisten henkilöiden maksuhäiriömerkintöjen määrä on kasvanut tasaisesti, joskin se on viime vuonna hieman laskenut.

Rekisterillä toteutetaan hallitusohjelman mukaisia tavoitteita sekä vastataan EU:n neuvoston Suomelle antamiin maakohtaisiin talouspoliittisiin suosituksiin.

Värderade talman! Regeringen föreslår att det inrättas ett centralt positivt kreditupplysningsregister. Det är en av de viktigaste åtgärderna för att förebygga hushållens överskuld-sättning i framtiden. Det positiva kreditupplysningsregistret ska innehålla omfattande uppgifter om fysiska personers krediter och inkomster. Med hjälp av registret kan en kreditgivare på ett enklare och mer tillförlitligt sätt bedöma en låntagares förmåga att återbetala en kredit. Samtidigt kan man förbättra individens medvetenhet om sin egen ekonomiska situation och förebygga överskuldsättning.

Arvoisa puhemies! Positiivisen luottotietorekisterin on tarkoitus sisältää kattavat, ajantasaiset tiedot luonnollisen henkilön luotoista ja tuloista. On oleellista, että luotonantajat pystyvät luotettavasti arvioimaan luotonhakijoiden maksukykyä ja luottokelpoisuutta. Rekisteri sisältäisi ensi vaiheessa asuntoluotot ja muut kuluttajaluotot ja toisessa vaiheessa myös luonnollisen henkilön elinkeinotoimintaa varten myönnettävät luotot. Taloyhtiölainojen osakaskohtaiset velkaosuudet olisi tarkoitus sisällyttää myöhemmin rekisteriin erillisillä lainmuutoksilla.

Rekisteri sisältäisi myös eräitä niin sanottuja negatiivisia luottotietoja, jotka ovat sen käyttötarkoituksen kannalta oleellisia. Yksi odotetuimmista ehdotuksista lienee luonnollisen henkilön mahdollisuus ilmoittaa vapaaehtoinen luottokielto keskitettyyn rekisteriin,

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

josta se voitaisiin henkilön omalla suostumuksella luovuttaa edelleen yksityisiin luottotietorekistereihin. Luonnollinen henkilö voisi sähköisen asiointipalvelun kautta tarkastella itseään koskevia tietoja, muun muassa sitä, mihin tietoja on luovutettu rekisteristä. Vapaaehtoinen luottokielto ja sähköinen asiointipalvelu ovat tärkeitä välineitä luonnollisen henkilön oman talouden hallinnan ja henkilötietojen suojan kannalta.

Värderade talman! Genom det föreslagna positiva kreditregistret får Finland ett effektivt medel för att förebygga överskuldssättning och för bedömning av risker vid kreditgivning. Samtidigt är det viktigt att säkerställa att skyddet för privatlivet inte begränsas mer än vad som är nödvändigt med tanke på registrets ändamål samt att värna om en hög nivå av dataskydd och datasäkerhet.

Olen vakuuttunut siitä, että ehdotettu rekisteri tarjoaa tehokkaan välineen ylivelkaantumisen torjunnassa ja luotonantajien riskien hallinnassa. Kun kyse on teknisesti haasteellisesta ja monimutkaisesta hankkeesta, rekisteri on mahdollista saada käyttöön vasta keväällä 2024, ja silloin kuluttajaluottojen osalta. Samanaikaisesti on tärkeää, että hallituksen esityksen käsittely saadaan nyt käyntiin, jotta rekisteri saadaan perustettua lain nojalla.

Esityksen valmistelun aikana on myös pidetty tärkeänä varmistua siitä, että samalla kun luodaan ylivelkaantumisen torjumisen tehokas väline, elinkeinotoimintaan ja kansalaisten yksityiselämän suojaan kohdistuvat rajoitukset ovat oikeasuhtaisia, sekä huolehtia korkeasta tietosuojan ja tietoturvallisuuden tasosta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Koponen, Ari.

14.16 Ari Koponen ps: Puhemies! Olemme tällä hallituskaudella nostaneet ylivelkaantumisongelmat esiin toistuvasti. Salissa on ollut lakialoitteita, toimenpideoitteita ja keskustelualoitteita — tärkeitä asioita.

Päätöksentekijöiden tulee kiinnittää erityisesti huomiota velkaantumiskehityksen katkaisemiseen, mutta puhumisen sijaan on ollut aivan liian vähän konkreettisia tekoja. Onkin hienoa, että oikeusministeriön ja valtiovarainministeriön yhteishanketta positiivisesta luottorekisteristä on nyt edistetty. Suunta on oikea.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivisaari.

14.16 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys positiivisen luottotietorekisterin perustamisesta liittyy kokonaisuuteen aiemmin annettujen velkajärjestelylain ja yrityssaatavien perintälain kanssa. Positiivinen luottorekisteri on uusi kansallinen rekisteri, joka kokoaa yhteen tiedot yksityishenkilöiden luotoista ja tuloista, myös silloin kun kaikki asiat ovat kunnossa.

Nykyisin luotonantaja näkee lainanhakutilanteessa vain itse myöntämänsä lainat sekä hakijan ilmoittamat tiedot muualta otetuista lainoista. Mahdollisia maksuhäiriöitä on voinut selvittää yksityisten palveluntarjoajien ylläpitämästä negatiivisesta luottorekisteristä.

Positiivinen luottorekisteri tarjoaa siis luotonantajalle paremmat mahdollisuudet arvioida luotonhakijan maksukykyä. Lainanhakijan kannalta sillä on myös mahdollisuus osoittaa realistinen takaisinmaksukykyisyys ja myös mahdollisesti sujuvoittaa positiiviseen päätökseen tähtäävää prosessia.

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

Luottotietorekisteriin on siis tarkoitus tallentaa tietoja henkilön ottamista luotoista ja lisäksi tietoja henkilön tuloista. Rekisteriin tallennetaan myös tiedot luottoihin liittyvistä yli 60 päivää pitkistä maksuviiveistä. Tieto maksuviiveistä poistuu rekisteristä, kun maksu on hoidettu. Tämä poistuma on erittäin tärkeä asia.

Kyseistä luottotietorekisteriä on useissa selvityksissä pidetty tärkeänä kotitalouksien ylivelkaantumista ehkäisevänä keinona.

Arvoisa puhemies! Suomalaisten kotitalouksien velkaantuneisuus on valitettavan korkealla tasolla. Suomen Pankin tilastojen mukaan kotitalouksien ottamien erilaisten luottojen yhteenlaskettu euromäärä oli 135 miljardia euroa vuonna 2020. Määrä on liki kolminkertaistunut viimeisten 20 vuoden aikana. Positiiviselle luottorekisterille on siis ilmeinen tarve. Samalla se tähtää siihen kunniakkaaseen tavoitteeseen, että asioiden ollessa kunnossa ihminen saa taloudellista tukea nopeasti ja sujuvasti.

Puhemies! Myös päinvastaisessa tilanteessa on taas mahdollisuus painaa jarrua ja katkaista ylivelkaantumisen raskas kierre.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Myllykoski.

14.19 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Nyt käsiteltävänä olevan positiivisen luottorekisterin vaiheet ovat olleet moninaisia, ja täytyy kyllä nostaa hattua ministeri Henrikssonille siitä jaksamisesta, että tämän valmistelu on jo näin pitkällä. Vaikka käyttöönotto venyikin kauemmaksi, tämä osoittaa sitä, että ministeriössä on tehty töitä, varsinkin kun tiedetään, että meillä eduskunnassa tällä hetkellä on maksuhäiriöihin liittyvä, voisiko sanoa rekisterilainsäädäntö loppusuoralla, eli perjantaina lakivaliokunta asiaa käsittelee, kun on saanut lausunnot talous- ja perustuslakivaliokunnalta.

Toisin kuin tässä salissa ensimmäisessä puheenvuorossa koetettiin sanoa, että ”nyt on hyvä, mutta tahti on ollut liian hidas”, näkisin, että tämän hallituksen aikana ollaan jo nyt saatu aikaiseksi jotain sellaista, mitä on vuosikaudet koetettu tavoitella. Eipä tästä ole montakaan päivää, kun velkasaneerauksen osalta tehtiin linjauksia siten, että se uuden tuleminen mahdollistuu paljon nopeammin ja on sitä vastoin hyvä.

Jos pohditaan tätä positiivista asiaa, minkä edustaja Kivisaari toi hyvin esille tuossa omassa puheenvuorossaan, niin sieltä on se eräs kohta hyvin johdettu pois, eli kun tänne tuodaan myös niitä negatiivisia tietoja, niin ne poistuvat sieltä määräaikaan mennessä. Se on sellainen sudenkuoppa, minkä toivoisin, että valiokunta omassa käsittelyssään vielä täsmentää, että se ei missään tapauksessa tule nyt luottotietorekisterin rinnalle, jossa säilyy sitten asioita liian pitkään, mikä estää sillä tavoin sanotaanko hyvän liiketoiminnan ja ihmillisen toiminnan jatkumisen. Tämmöiset mahdollisuudet, että meillä on järjestelmä, joka sulkee yksilön pois yhteiskunnasta, pitää karsia pois, ja tässä suhteessa ministeri ja eduskunta ovat tehneet hyvää työtä ja hallitusohjelman mukaisia asioita on edistetty rohkealla tavalla ja ennakkoluulottomasti.

Pidän tärkeänä, että tänne on otettu nyt tämä luonnollisen henkilön ilmoittama vapaaehtoinen luottokielto. Toivon, että valiokunnassa keskitytään siihen, että meillä kun on hallitusohjelmassa vielä yksi hyvä asia, ja se on sosiaalisen luotonuksen edistäminen niin että se on valtiokohtaista, [Toimi Kankaanniemi: Se on ainoa!] että jo tässä vaiheessa voitaisiin edellyttää, että näille valtuustoille, jotka tuolla maakunnissa toimivat, tulisi velvoittavaksi ottaa tämä sosiaalinen luototus. Koska meillä ei nyt ole sellaista lainsäädäntöä, joka auto-

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

maattisesti toisi sen koko valtakuntaa koskevaksi, niin jotenkin se pitäisi tässä sote-valmisteluvaiheessa nyt kirjata niin, että se todellakin koskettaa meitä kaikkia.

Tämä vapaaehtoisen luottokiellon tämänhetkinen tilanne on sellainen, että se on maksullinen, ja nyt tarvitsisikin sitten tietysti tehdä niin, että se on maksuton, sillä sosiaalisen luototuksen yksi tämän hetken haitta on se, että ihmiselle tulee luottohäiriömerkintä, ja siinä mielessä tämän nyt hankkeessa olevan lain pitää mahdollistaa se, että tästä luonnollisen henkilön ilmoittamasta vapaaehtoisesta luottokiellosta ei tule sellaista yleistä häpeärekiä vaan että sillä mahdollistetaan sosiaalisen luototuksen ottaminen, ja sinä aikana, kun tätä sosiaalista luototusta on olemassa, henkilö on pidättäytynyt itse luoton ottamisesta. Se olisi hyvä viedä eteenpäin.

Tämä on erinomainen esitys, ja toivon sille valiokuntakäsittelyssä menestystä. — Kiitos vielä ministerille.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Soinikoski.

14.25 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Eduskunta käsitteli viime viikolla kuluttajansuojalakia, jonka yhteydessä nostin esiin huolen suomalaisten kasvaneesta velkaantumisesta. Lähes 400 000 suomalaisella on maksuhäiriömerkintä. Huolestuttavaa on etenkin se, että nuorten maksuhäiriömerkinnät ovat olleet kasvussa koko 2010-luvun. Kotitalouksien ylivelkaantumisen ehkäiseminen on yksi tämän hallituksen tavoitteista. Nyt käsittelyssä oleva laki on jatkumoa hallituksen esityksille, jolla tätä tavoitetta edistetään.

Positiivisella luottotietorekisterillä tallennetaan tietoja ihmisten luotoista ja tuloista, joiden avulla luotonantajat voivat nykyistä helpommin arvioida lainanhakijan todellista kykyä maksaa luottonsa takaisin. Positiivisella luottorekisterillä hillitään holtitonta lainanantoa ja vakautetaan rahoitusjärjestelmämme toimivuutta. Näillä toimilla vahvistetaan myös rahoitusjärjestelmän kriisinkestävyttä, kun lainojen luottotiedot ovat aikaisempaa kestävämmällä pohjalla.

Arvoisa puhemies! Yksi syy vuoden 2008 finanssikriisiin oli se, ettei Yhdysvalloissa eikä Euroopassa ollut riittävän tarkkoja lainakriteerejä. Tämä syöksi lopulta asuntomarkkinoiden kautta koko läntisen maailman talouden alamäkeen. Vuoden 2008 finanssikriisi ei ollut kansalaisten vika vaan pankkien ja muiden lainanantajien, jotka antoivat lainaa niille ihmisille, joilla ei ollut todellista maksukykyä maksaa sitä koskaan takaisin.

Julkisen vallan tehtävänä on luoda mahdollisimman reilut pelisäännöt kaikille osapuolille. Luottotietojen raportointi parantaa luoton antamisen valvontaa ja luo kehikon, jonka raameissa kaikkien pitää toimia. Tämä vähentää luotonantajien väärinkäytöksiä mutta samaan aikaan parantaa pienituloisten mahdollisuuksia saada lainaa, kun vakuuksien tarve on kohtuullinen. Esitys on tärkeä askel kohti oikeudenmukaisempaa rahoitusjärjestelmää.

Arvoisa puhemies! Luottotietorekisteri on herättänyt jonkin verran huolta henkilöiden tietoturvasta. Esitys on kuitenkin rakennettu siten, että rekisteriin tallennetaan vain välttämättömät tiedot. Myös tietojen käyttö on tarkoin säännelty, ja niitä voi käyttää ainoastaan laissa säädettyihin tarkoituksiin.

Tietoturvaa parantaa sekin, että kuluttajilla itsellään on pääsy omiin tietoihinsa. Näin kuluttaja pääsee helposti tarkastamaan omaa tilannettaan ja saa kattavan kokonaiskuvan omista lainoistaan. Tämä on oleellista, sillä monella ihmisellä lainat saattavat olla pirstaloituina eri paikkoihin, mikä osaltaan vaikeuttaa kokonaiskuvan hahmottamista omasta taloustilanteesta.

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

Luotonantajilla ei puolestaan ole oikeutta kaikkiin rekisterin tietoihin, vaan luovutettavat tiedot koostetaan ainoastaan yhdeksi luottotietoraportiksi, josta näkyy vain haettavan luoton kannalta relevantti tieto. Yksityisyydensuojasta huolehtiminen on tärkeä osa tämän lakiesityksen kokonaisuutta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lehto.

14.28 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Kotitalouksien velkaantumisaste on yli kaksinkertaistunut 2000-luvulla, ja siitä johtuen varmaan on tämä suuri määrä henkilöitä, keillä on maksuhäiriömerkintä, elikkä noin 400 000 ihmisellä on tälläkin hetkellä maksuhäiriömerkintä. Positiivisella luottotietorekisterillä yritetään puuttua ajoissa ylivelkaantumiseen, ja tätä hallituksen esitystä on todella odotettu. Moni joutuu jopa kymmenien vuosien velkavankeuteen, kun velkaa on maksettu pois velalla ja yleensä sitä velkaa korjataan sitten korkeampikorkoisella velalla, että päästään siitä eroon. Tämä on hyvä katkaista ajoissa, että päästään hoitamaan sitä ongelmaa riittävän ajoissa, ettei se paisu liikaa.

Mutta sitten käytännössä tämä hallituksen esitys ei varmaan puutu siihen, että samasta luottolaitoksesta voidaan myöntää edelleenkin lainoja, vaikka katsotaan, että henkilöllä ei ole maksukykyä, niin kuin tähänkin asti on tapahtunut: asunto maksaa tietyn verran, ja pankki sanoo, että sinulle ei ole mahdollisuutta antaa noin suurta asuntolainaa, mutta tässä on sinulle luottokortti ja pistetään kulutusluotolla sitten loput. Elikkä ei anneta sitä halpaa asuntolainaa vaan annetaan sitten jopa kymmenkertaisella korolla olevaa kulutusluottoa, ja tämä aiheuttaa monelle ongelmia sitten jo heti alkuun, kun hankkii vaikka ensiasuntoa. Tähänkin pitäisi pystyä puuttumaan, ettei sama luottolaitos voi antaa ahneena korkeammalla korolla lisälainoja.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Honkasalo.

14.29 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Kotitalouksien velkaantuminen on kasvanut Suomessa jo pitkään. Kotitalouksien velkaantuminen suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin on kasvanut merkittävästi viimeisten 20 vuoden aikana. Positiivinen luottorekisteri on yksi hallituksen tekemistä tärkeistä toimista ylivelkaantumisen ehkäisemiseksi.

Ylivelkaantuminen on monen ihmisen ja perheen kohdalla valtava inhimillinen tragedia, joka pahimmillaan johtaa monenlaisiin ongelmiin, muun muassa mielenterveysongelmiin. On hyvä muistaa myös ylivelkaantumisen ylisukupolvinen ulottuvuus; se koskee myös alaikäisiä ja nuoria, ja se tuhoaa monen nuoren kohdalla tulevaisuutta merkittäväällä tavalla. Tästäkin asiasta on täällä täysistunnossa aikaisemmin keskusteltu.

Olen ollut iloinen tällä eduskuntakaudella siitä, että ylivelkaantuneiden ihmisten ahdingko on asia, joka on yhdistänyt meitä täällä salissa yli puoluerajojen, ja kannamme heidän kohtalostaan huolta ja haluamme parantaa heidän asemaansa. Ylivelkaantumisesta johtuva maksukyvyttömyys näkyy maksuhäiriöinä, jotka kasaantuvat usein samoille henkilöille. Maksuhäiriöisten luonnollisten henkilöiden lukumäärä on kasvanut koko 2010-luvun ajan.

Tällä hallituskaudella on esitelty monia toimia ylivelkaantumisen estämiseksi: positiivisen luottorekisterin perustamisen lisäksi maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja lyhennetään, velallisen asemaa helpotetaan, vahvistetaan talous- ja velkaneuvontaa, lisätään enna-

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

kollista neuvontaa ja tarkastellaan kuluttajaluottojen sääntelyä. Vasemmistoliitto on edistänyt näitä toimenpiteitä aktiivisesti vuosien ajan.

Positiivisella luottorekisterillä ylivelkaantumisen ehkäisemisen lisäksi edistetään vastuullista luotonantoa ja saadaan myös paremmin tietoa rahoitusvakauden ja luottomarkkinoiden seurantaan ja valvontaan.

Erittäin kannatettava esitys kaiken kaikkiaan. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Laukkanen.

14.32 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys positiivisesta luottorekisteristä kuulostaa tarpeelliselta ja positiiviselta. Tarkemmin ajateltuna positiivinen luottorekisteri ei ehkä kuitenkaan ole niin positiivinen kuin miltä se näyttää. Siihen liittyy myös näkökulmia, joihin toivon, että valiokuntakäsittelyssä, erityisesti perustuslakivaliokunnassa, otettaisiin kantaa. Useat asiantuntijat olivat valmistelussa sitä mieltä, että lain tavoitteet olisi voitu saavuttaa nykyisiä keinoja kehittämällä. Mitä ylipäätänsä tulee pankkien ja rahalaitosten luotonantamiseen, heillä on jo nykyisen lain mukaan velvollisuus varmistaa luotonsaajan maksukyky ilman tätäkin rekisteriä.

Arvoisa puhemies! Meistä kerättävän digitaalisen tiedon määrä alkaa olla sellaisella tasolla, että se, minkä piti suojata meitä, voikin kääntyä meitä vastaan — minkä ajateltiin palvelevan meitä, sen vangeiksi olemme jäämässä. On vain ajan kysymys, milloin juuri mikään ei ole mahdollista tässä yhteiskunnassa ilman, että meidän digitaalinen jälkemme antaa siihen luvan. Meistä tulee yhä kasvavassa määrin vain bittinumeroita.

Tämän esityksen riski on siinä, että se antaa rahoituslaitoksille mahdollisuuden avoimesti kategorisoida kansalaisia erilaisiin luotonsaajatasoihin ja -koreihin, mikä johtaa siihen, että monien jo lujilla olevien mahdollinen luotonsaanti tulee erittäin kalliiksi ellei jopa mahdottomaksi vain sen takia, että hänestä on joku tietty digitaalinen jälki, jota joku rekisteri pitää yllä. On aivan mahdollista, että tulevaisuudessa jonkinlainen bittirobotti käsittelee meidän hakemuksiamme ilman minkäänlaista kontaktia ja ymmärrystä velan saajasta — täysin kylmä ja kova, ilman minkäänlaista henkilökohtaista, inhimillistä kosketusta asiakkaaseen ratkaisee sen, saanko minä rahaa rahalaitokselta ja millä hinnalla.

Ylivelkaantumisen yhtenä syynä on se, että rahalaitokset eivät riittävällä tarkkuudella selvitä velan hakijan taloudellista asemaa, vaikka laki niin edellyttää jo nyt. Usein velka myös myönnetään takaajan vahvan aseman vuoksi. Sekin on lainvastaista. Velka on aina myönnettävä velallisen maksukyvyn mukaan, ei takaajan maksukyvyn mukaan. Huoleni tässä rekisterissä on se, että tämä antaa pankille aivan rajattomat oikeudet saada meistä tietoa. Vaikka rekisteriä ylläpitää julkinen järjestelmä, Verohallinto, niin kuitenkin se antaa pankille sen mahdollisuuden, että se meidät lokeroi ja laittaa sellaisiin koreihin, joihin itsellämme ei ole mitään mahdollisuutta vaikuttaa millään tavalla.

Arvoisa puhemies! Pidän tärkeänä sitä, että ylipäätänsä meidän rahajärjestelmämme on sellainen, että se on rakennettu sellaisista elementeistä, joiden tarkoitus on lopulta suojata niin rahan antajaa kuin sen rahan saajaa ja maksukykyä, ja uskon, että ministeri Henriksenkin hyvin tietää, että nämä ylivelkaisten asiat itsellenikin ovat olleet tosi tärkeitä jo kahden vaalikauden ajan, ja ollaan tehty paljon töitä, että löydettäisiin esimerkiksi viime laman aikana ylivelkaantuneiden armahtamislaki, missä emme ole kuitenkaan onnistuneet valitettavasti. Nyt me luomme uuden digitaalisen rekisterin, joka voi epäonnistuessaan yhä enemmän tuottaa vaikeuksia, vaikka sen ajatus olisi positiivinen. — Kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiviranta.

14.37 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on tarpeellinen ja siten ehdottomasti kannatettava. Kotitalouksien maksuhäiriöt ovat lisääntyneet viime vuosina, ja tämä uudistus toivottavasti auttaa kääntämään ylivelkaantuneiden määrän laskuun.

On valitettavaa, että tämä uudistus käytännön syistä voi tulla sovellettavaksi vasta runsaan parin vuoden päästä asunto- ja muiden luottojen, kulutusluottojenkin, osalta ja sitten vielä myöhemmin elinkeinotoiminnan ja muun tulonhankkimistoiminnan osalta. Tällä hetkellä tilanne on se, että tämmöinen positiivinen luottotietorekisteri ehdottomasti olisi jo tarpeen muun muassa ylipitkien ja ylisuurten asuntolainojen takia. Niiden riskit ovat suuria.

Arvoisa puhemies! Positiivinen luottotietorekisteri antaa luotonmyöntäjille aiempaa paremman valmiuden arvioida asiakkaan maksukykyä ja taloudellista tilannetta ja siten luoton myöntämisen edellytyksiä ja siihen liittyvää riskiä. Uudistus on taloutensa hyvin hoitaneiden edun mukainen.

Kun riski kasvaa luotonantajan näkökulmasta, kasvaa tietenkin samalla todennäköisyys, että asiakkaan lainansaanti estyy tai lainan hinta kallistuu. Toisaalta lainansaanti voi myös nopeutua, koska tiedot saadaan sähköisestä rekisteristä lähes reaaliaikaisesti.

Positiivinen luottorekisteri antaa luoton käyttäjille mahdollisuuden tarkastella kaikkia lainojaan yhdestä paikasta. Tällöin on helpompi muodostaa kokonaiskuva omasta taloudellisesta tilanteesta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Werning.

14.39 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys positiivisen luottotietorekisterin käyttöönotosta on jälleen yksi merkittävä velallisen asemaa parantava toimenpide Marinin hallitukselta, kuten edustaja Myllykoskikin tuossa aikaisemmin toi esille.

Tästä positiivisesta luottotietorekisteristä tulevat hyötymään kuluttajat, luotonantajat sekä rahoitusmarkkinat, ja tämä vaikuttaa näin myönteisesti koko talouden toimintaan.

Rekisterin ensisijaisena tarkoituksena on luotonanto, ja rekisterin avulla luotonantaja pystyisi arvioimaan nykyistä paremmin henkilön kykyä maksaa luotot takaisin. Käyttötarkoituksia olisivat myös tietojen käyttö rahoitusvakauden ja markkinoiden seurannassa sekä valvonnassa. Paremman tietopohjan avulla pyritään torjumaan ylivelkaantumista.

Arvoisa puhemies! Positiivinen luottotietorekisteri tulee tarjoamaan luotonantajalle luottokelpoisuuden arviointiin tarvittavia luottotietoja, kuten tiedot luotonhakijan tuloista sekä luottojen määrästä ja suuruudesta. Myös negatiivisia luottotietoja maksuhäiriömerkinnöistä tallennettaisiin rekisteriin, kun ne koskisivat luoton vähintään 60 päivän maksuviivetietoja ja tietoja yksityishenkilön velkajärjestelystä sekä yrityssaneerauksesta. Näillä toimilla kotitalouksien velkaantumisen kokonaiskuva avautuu asianomaisille osapuolille merkittävästi nykyistä paremmin.

Luotonantajat eivät kuitenkaan saisi kaikkia rekisterin tietoja, vaan luovutettavat tiedot koostettaisiin luottotietoraportiksi, josta näkyisivät ainoastaan käyttötarkoituksen mukaisesti tarvittavat tiedot.

Tämä rekisteri palvelee hyvin myös yksityishenkilöjä, sillä näin heillä olisi mahdollisuus itse paremmin seurata omien luottotietojen tilannetta yhdestä paikasta sähköisen

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

asiointipalvelun kautta. Yksityishenkilö voisi myös ilmoittaa itseään koskevasta vapaaehtoisesta luottokiellosta. Tämä merkintä ei estäisi kaikissa tilanteissa luotonantoa, mutta luotonantajan pitäisi suhtautua luotonantoon erityisen harkitsevaisesti.

Positiivisen luottotietorekisterin käyttöönotolla on myös vaikutuksia luottojen saavutettavuuteen ja hinnoitteluun.

Kiitän ministeri Henrikssonia tästä hallituksen esityksestä, ja pidän tätä erittäin hyvänä jatkumona hallituksen tekemään työhön ylivelkaantuneiden aseman parantamiseksi. Tämä hallituksen esitys on erittäin kannatettava.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Said Ahmed.

14.41 Suldaan Said Ahmed vas: Arvoisa puhemies! Maksuvaikeudet näkyvät yhä useamman suomalaisen arjessa. Viime vuonna lähes 400 000 henkilöllä oli maksuhäiriömerkintä. Asia koskettaa siis isoa osaa suomalaisista, myös monia nuoria. Maksuvaikeudet voivat usein myös kasaantua samoille henkilöille. Pikavippejä haetaan uudelleen ja uudelleen, ja kierre vain jatkuu. Nämä ihmiset eivät ole valinneet hankaloittaa elämäänsä. Taustalla on monenlaisia syitä.

Maksuhäiriömerkinnän myötä moni käytännön asia vaikeutuu: asuntolainan saaminen, vuokrasopimuksen solmiminen tai osamaksukaupan tekeminen eivät onnistu. Vaikka ihminen on työllistynyt ja maksanut velkansa pois, häntä edelleen rangaistaan maksuhäiriömerkinnällä hyvin pitkään. On käsittämätöntä kyykyttää ihmisiä tällaisilla säädöksillä. Me tarvitsemme lainsäädäntöä, joka auttaa ihmisiä välttämään maksuvaikeudet jo etukäteen.

Toisaalta tarvitaan myös toimia, jotka helpottavat ihmisiä pääsemään yli maksuvaikeuksista ja takaisin raiteilleen. Hallitus koettaakin nyt ehkäistä ylivelkaantumista ja helpottaa maksuvaikeuksissa olevien ihmisten elämää monin eri tavoin. Nyt käsiteltävä positiivinen luottorekisteri on yksi näistä hallituksen tärkeistä toimista ylivelkaantumisen ehkäisemiseksi. Tällä lainsäädännöllä autetaan tavallisia vaikeassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä, nuoria ja vanhoja, välttämään maksuongelmat. Yhteen rekisteriin kerättäisiin jatkossa tiedot henkilön luotoista ja tuloista. Näin lainanantaja saa siis kokonaiskuvan henkilön kyvystä maksaa laina takaisin. Tämän kokonaiskuvan avulla esimerkiksi pikavippejä ei voi myöntää yksi toisensa perään, eikä ylivelkaantumista siis tapahdu yhtä helposti. Rekisterillä edistetään myös vastuullista luotonantoa.

Arvoisa puhemies! Positiivinen luottorekisteri on yksi toimi hallituksen kattavassa ylivelkaantumista ehkäisevässä kokonaisuudessa. Rekisterin lisäksi on valmisteilla myös monia muita tärkeitä toimia, kuten maksuhäiriömerkinnän säilytysajan lyhentämistä koskeva tärkeä esitys, joka on jo tällä hetkellä eduskunnassa. Näiden lisäksi ihmisten talous- ja velkaneuvontaa tullaan vahvistamaan ja ennakollista neuvontaa lisäämään.

Ylivelkaantumisen ennaltaehkäiseminen on monille ihmisille elämään ja arkeen syvästi vaikuttava kysymys. Kiitän hallitusta hyvästä esityksestä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Bergqvist.

14.45 Sandra Bergqvist r: Värderade talman! Jag vill tacka ministern för att det här lagförslaget nu avancerar. Det här är ett viktigt steg i regeringens arbete för att förebygga överskuldssättning. Jag ser det som en bra sak att vi inte alltid pratar om svarta listor då det gäller skuldsättning. Ibland händer överraskande saker och räkningar kan bli obetalda. Ett

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

positiivt kreditregister visar ändå en större bild av låntagarens betalningsmöjligheter och övriga krediter.

Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen myötä luotonantajat voivat nykyistä helpommin ja luotettavammin arvioida lainanhakijan kykyä maksaa luotto takaisin. Tämä on keskeinen keino torjua ylivelkaantumista. Valtioneuvoston selvityksessä positiivisesta luottorekisteristä käy ilmi, että ylivelkaantuneiden henkilöiden käsitys omasta velkatilanteestaan useimmissa tapauksissa on huono. Positiivisella luottorekisterillä tiedot on kerätty yhteen paikkaan, ja tarkoitus on edistää ylivelkaantuneiden oman talouden hallintaa. Tämä on tervetullut muutos.

On itsestään selvää, että puhumme valtavasta muutostyöstä. Tällaista rekisteriä ei noin vain oteta käyttöön. Olen iloinen, että rekisterin tietoturvaan on kiinnitetty erityistä huomiota ja että rekisteri otetaan käyttöön vaihteittain.

Tämä on merkittävä askel ylivelkaantumisen torjunnassa — kiitän ministeriä siitä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Elomaa.

14.47 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Positiivisen luottorekisterin perusidea on hyvä. Tarkoitus on turvata niin lainanantajien kuin lainanottajienkin asemaa. Lainanantajat pystyisivät paremmin arvioimaan luoton myöntämisen riskejä, kun asiakkaiden tulotiedot ja velat olisivat saatavilla. Asiakkaiden näkökulmasta uudistus toimii ikään kuin ylivelkaantumisen jarruna.

Esitys ei kuitenkaan täysin ratko ongelmia. Velanhoitokykyyn vaikuttavat tulojen ja velkojen lisäksi muun muassa perhetilanne eli esimerkiksi se, onko lapsia elätettävänä, yleinen arjen menorakenne sekä mahdolliset yritystoimintaan liittyvät vastuut. Ylivelkaantumisen estäminenäkään ei toimi aukottomasti. Takuusäitiö nosti esille lausunnossaan, että ulkomaalaisten ei-ilmoitusvelvollisten luotonantajien määrä markkinoilla saattaa kasvaa. Vaarana on, että lainaa etsivät henkilöt, joilla ei ole maksukykyä, ajautuvat entistä pahempiin vaikeuksiin, kun rahoituskanava avautuu tällaisten yritysten kautta. Lisäksi on vaarana, että nämä yritykset toimivat epämääräisesti ja kyseenalaisin keinoin esimerkiksi permällä kohtuuttomia korkoja ja muita maksuja asiakkailta. Tällainen toiminta yhdistettynä asiakkaan heikkoon maksukykyyn on tuhoisa keitos.

Tämä uudistus katkaisee monen suomalaisen lainakierteen, mikä on hyvä asia. Samalla monet niistä, jotka ovat maksaneet lainaa lainalla, ajautuvat perintään tai mahdollisesti ulosoton piiriin. Tämän takia haluan nostaa esille myös velkojen perintään liittyviä haasteita. Lainsäädäntöä tulisi kehittää siihen suuntaan, että perinnässä kohdeltaisiin velallisia asiallisesti eivätkä perintäkustannukset ja korot kohoaisi kohtuuttomiksi. On hirvittävää lukea tapauksista, joissa perintäkulut ovat paisuneet moninkertaisesti alkuperäistä saatavaa suuremmiksi. Tällainen peli on todella väärin ja epäoikeudenmukaista.

Arvoisa puhemies! Myös ulosoton toiminnassa pitää kunnioittaa velallista, eikä perintätulokset mielessä pidä polkea ahdingossa olevaa yksilöä maanrakoon. Päinvastoin ulosotossa tulee panostaa entistä enemmän velallisten auttamiseen takaisin jaloilleen. Velkojen perintään liittyvässä lainsäädännössä ja viranomaistoiminnassa onkin tehty kyllä parannuksia. Maksuhäiriömerkintöjen säilymisaikojen lyhentäminen on yksi asia, johon on tullut parannusta, ja se saadaan varmaan kohta toimimaan, mutta lisää toimia tarvitaan. Esimerkiksi ulosoton suojaosuutta pitäisi nostaa tuntuvasti. Asia on nyt erityisen ajankoh-

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

tainen, sillä korona on heikentänyt monien suomalaisten toimeentuloa ja sähkön sekä energian hinnat ovat pilvissä, eikä tilannetta yhtään helpota Ukrainan kriisi. Ulosotossa oleville henkilöille tulee mielestäni turvata mahdollisuus selvittää arjen perusmenoista.

Arvoisa puhemies! Ministeri Henrikssonille olisikin minulla tässä kolme kysymystä:

Tästä suojaosuuden nostosta ministeri jo aiemmissa keskusteluissa on sanonut, että siihen ei mahdollisesti ole tulossa parannusta, eliikka suojaosuutta ei nosteta tällä hallituskaudella. Vielä alleviivaisin: onko se näin, vaikka elinkustannukset ovat nousseet ja tilanne on nyt vielä hankalampi monella ihmisellä?

Ja toinen kysymys 90-luvun laman uhreista: Olemme vuosikausia heistä puhuneet, ja tässä on kymmeniä vuosia kulunut, ja vielä on se tilanne sama. Onko hallituksessa puhuttu, voidaanko heidän kohdallaan vielä tehdä jotain positiivista? Monilla on se pääoma, se iso maksulappu, ihan yhtä suuri kuin ennenkin, kun kaikki rahat ovat menneet korkoihin.

Ja kolmas kysymys: Tässä luottorekisterissä on myös ongelmia, kun tulee tämä tietosuojajasia ja tulee ulkolaisia luotonantajia kehiin ja heidän myötäan tulee tämmöistä häikäilemätöntä hyväksikäyttöä. Onko sitten pureuduttu myös tähän asiaan, että tästä seuraa myös näitä ongelmia? — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: 45 minuutin aikarajan puitteissa voin enää myöntää tähän keskusteluosuuteen puheenvuoron ministeri Henrikssonille.

14.52 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos edustajille laajasta kannatuksesta. Tämä on äärimmäisen tärkeä lakihanke, ja olen iloinen siitä, että olemme päässeet näin pitkälle.

Tässä on tarkoitus parantaa kansalaisten asemaa. Tässä on tarkoitus suitsia ylivelkaantumista, tässä on tarkoitus saada luotonantajille parempi tieto luotonhakijan nykyisestä taloudellisesta tilanteesta, ja, edustaja Laukkanen, tässä on myös tarkoituksena, että sellaiset tiedot, joita luotonhakija ei ehkä itse kerro luotonantajalle ja jotka vaikuttaisivat siihen luotonantajan päätökseen, tulevat nyt myös asiallisesti luotonantajan tietoon, koska kaikki luotonhakijat valitettavasti eivät tänä päivänä kerro ihan kaikkea. Sen takia on tärkeätä, että tähän positiiviseen luottotietorekisteriin kerätään nyt kaikki tiedot, sinne tulevat kaikki asuntolainat, remonttilainat, autolainat, kulutusluotot, pikavipit — kaikki tulevat tähän rekisteriin. Samalla tietysti tähän liittyvät nämä tietoturvariskit, ja juuri sen takia tätä pitää tehdä huolellisesti, ja juuri sen takia tämä itse rekisterin rakentaminenkin vie aikaa. Suomihan tekee kaikkensa, jotta kaikki ne tietosuojavaatimukset, joiden halutaan myös käytännössä toimivan, myös toteutuvat tässä, kun tätä tärkeätä rekisteriä tehdään.

Sitten tässä on nostettu muutama täsmäkysymys:

Edustaja Elomalle voin ilokseni kertoa, että mitä tulee tähän ulosottovelallisen suojaosuuteen, niin tässä on ollut tämmöinen VN TEAS-hanke ja ollaan saatu tietää, että jos ainoastaan suojaosuutta korotettaisiin, niin siitä hyötyisivät ensi kädessä ne varakkaammat ulosottovelalliset, jos näin voi sanoa. Meillä on ulosottovelallisia, joilla on myös aika hyviä palkkoja ja joilla on hyviä tuloja. Nyt hallitus on löytänyt myös tähän hyvän keinon, eliikka me tulemme auttamaan pienituloisimpia ulosottovelallisia sillä tavalla, että lisätään näitä vapaakuukausia. Se esitys on nyt tekeillä ministeriössä, ja vielä tämän vuoden aikana on tarkoitus tuoda se myös tänne eduskuntaan.

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

Elikkä kaiken kaikkiaan hallitus on tehnyt paljon ja tekee edelleen paljon tällä saralla, jotta kansalaisten taloudellinen tilanne paranisi ja jotta myös kansantaloudellisesti meillä olisi paremmat näkymät tulevaisuudessa.

Sitten tähän ulkomaisten luotonantajien tilanteeseen: Tähän lakiehdotukseen sisältyy myös se, että Suomessa sivuliikkeellä toimivat ulkomaalaiset luotonantajat sekä sellaiset toiseen Eta-valtioon sijoittautuneet luotonantajat, jotka tarjoavat palveluita rajojen yli Suomeen, ovat myös tämän piirissä. Elikkä tässä on huomioitu myös tämä näkökulma, mikä on myös erittäin tärkeä.

Kaiken kaikkiaan haluan kiittää tästä suuresta kannatuksesta yli hallitus—oppositio-rajojen, minkä tämä esitys on tässä saanut. — Kiitos. [Oikealta: Kiitos teille!]

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.56.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.50.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn 3. asiakohdan käsittelyä. — Vielä edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

16.50 Hilka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Hallitus esittää tässä positiivisen luottotietorekisterin perustamista. Rekisterin tarkoituksena on torjua ylivelkaantumista tarjoamalla keino luottokelpoisuuden arviointiin ja tietysti myös oman talouden hallintaan. Olen varsin huolissani suomalaisten kotitalouksien velkaantumisesta, josta kävimme tänään aikaisemmin rikasta keskustelua. Sen vuoksi tämän esityksen tavoite on mielestäni lähtökohtaisesti hyvä. Positiivista luottotietorekisteriä on pidetty ylivelkaantumista ehkäisevänä keinona useissa selvityksissä aikaisemmin, minkä takia tietenkin se on nyt edennyt myös esitykseksi. Niissä on kiinnitetty huomiota erityisesti ajantasaisen ja riittävän positiivisen luottotiedon puuttumiseen luotonannossa sekä riittävän laajapohjaisen ja kattavan tietopohjan puuttumiseen rahoitusmarkkinoiden seurannassa ja valvonnassa.

Edustaja Laukkanen esitti tänään, että tätä esitystä pitää erityisesti tarkastella perustuslakivaliokunnassa. Kuitenkin edustaja Laukkasen huoleen epäinhimillisistä roboteista käsittelemässä ihmisiä koskevia päätöksiä tuon hiukan helpotusta, sillä myös automatisoitujen päätösten pitää olla Suomen perustuslain mukaan viranhaltijavastuulla ja ymmärryksellä tehtäviä. Tämä estää sen, että massiivisia tietomääriä ei voi käsitellä ilman ihmisaivojen vastuuta ja ymmärrystä. Tästä on monia ennakkolausuntoja myös perustuslakivaliokunnan suulla, toki eri aiheista.

Tämä esitys yksin ei tietenkään riitä velkaantumisen ilmiön poistamiseksi. Siksi on hyvä, että tähän pakettiin liittyy suurempi kokonaisuus, kuten aiemmin annetun velkajärjestelylain ja yrityssaatavien perintälain kanssa tehdyt muutokset — kokonaisuus tässä kohtaa ratkaisee.

Kiinnittäisin erityistä huomiota siihen, että velkajärjestelyyn pääsyä tulee helpottaa ja ulosoton suojaosuus tulee korottaa takuueläkkeen tasolle ennemmin tai myöhemmin. Vel-

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

kajärjestelyn resurssit laahaavat, ja sen seurauksena käsitykseni mukaan kansalaisten oikeus palveluun tällä hetkellä on ruuhkautunut ja sitä kautta jopa oikeusturva saattaa vaarantua. Talousasioiden puheeksiottoa ja riittävää ohjausta ja neuvontaa tulisi lisätä luontevana osana palveluita myös ennaltaehkäisevästi. Tätä työtä voitaisiin tehdä jopa neuvoloissa, työllisyyspalveluissa ja monissa muissa yhteiskunnan palveluissa. Velkaantuminen on pikavippejä ja luottorekisterimerkintöjä laajempi ilmiö, minkä vuoksi on hyvä, että hallitus laittaa myös talousosaamisen hanketta liikenteeseen tässä jo aikaisemmin. Myös maksuhäiriömerkintöjen nopeampi vanheneminen auttaisi velkaantuneita ihmisiä pääsemään nopeammin jaloilleen, sillä merkintä haittaa esimerkiksi pankissa asioimista tai asunnon vuokrausta — ihan tavallisia asioita, joihin kaikilla suomalaisilla pitää olla oikeus.

Isossa kuvassa talouden mustien joutsenten myötä riskinä on suomalaisten — erityisesti suomalaisten kotitalouksien — jo valmiiksi kovan velkaantumisen räjähtäminen tai vähintäänkin syveneminen. Suomalaisten velkaantuminen ja velkaongelmat ovat kasvaneet merkittävästi viime vuosikymmeninä. Kotitalouksien velkaantumisen kasvu on johtanut tietenkin myös velkaongelmien kasvuun. Vuoden 2018 lopussa jo yli 380 000 suomalaisella oli takataskussaan maksuhäiriömerkintä ja sen seurauksena tietenkin myös haasteita elämän järjestelemissä.

Koronan aikana talouden huolena ovat olleet monessa kodissa yllättävät menot, joihin ovat kuuluneet niin nettiyhteyksien päivittäminen, läppärihankinnat kuin esimerkiksi ruokakustannusten kasvu. Koronan alussa yli kymmenen prosentin korolla olevat ryöstöpikavipit kiellettiin, mikä oli erittäin hyvä rajoitus. Mutta monilla perheillä ei esimerkiksi ollut puskuria, ja sen vuoksi lainaa oli pakko ottaa siitä huolimatta, ja tietenkin tämä kasaantuu nyt, kun koronatilannekin on pitkittynyt varsin monivuotiseksi. Nyt taas vastaavasti Ukrainan sodan myötä kotitalouksien välittömät kustannukset tulevat väkisinkin nousemaan; näiden konfliktien seurauksena polttoaineen ja mahdollisesti jopa ruoan hinta, tämänkaltaiset asiat, kuormittavat kotitalouksien taloutta.

Kotitalouksien velkaantumisen kasvu on riski tietenkin perheille ja ihmisille itsellensä mutta myös makrotaloudellinen riskitekijä koko Suomelle ja myös kansainvälisesti. Liiallinen velkaantuminen voimistaa talouden laskusuhdanteita. Käytettävissä olevien tulojen pieneneminen johtaa kulutuksen vähenemiseen ja investointien lykkäämiseen. Velkaantuminen on tätä kautta jokaisen suomalaisen huoli — se ei ole yksin heidän huolensa, joilla on esimerkiksi maksuhäiriömerkintöjä. Sen vuoksi olen varsin iloinen, että tämä hallituksen esitys on päässyt tänne isoon saliin asti. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo on poissa. — Edustaja Kiljunen, Kimmo.

16.56 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Kiinnitän ensimmäiseksi huomiota tämänöiseen pieneen rakenteelliseen heikkouteen meidän eduskuntadebateissamme nykyisin: Koska meillä ovat ne tietyt aikarajat olemassa, tässä jäi edustaja Kempin ja minun puheenvuoroni tänne ihan loppuosaan tätä debattia, jota täällä käytiin ministerin läsnäollessa, ja nyt nämä meidän argumenttimme vähän niin kuin jäävät ilmaan ja menevät ulos siitä keskustelutilanteesta. Ymmärrän ne rajoitukset myöskin, että pystytään aikatauluja pitämään kasassa. Eli tässä on vähän sellainen puun ja kuoren välissä oleva ratkaisu.

Joka tapauksessa tästä positiivisesta luottotietorekisteristä käytiin laveahko keskustelu, ja käytännössä kaikki olivat vahvasti tukemassa tätä hallituksen esitystä, minkä tuen se tie-

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

tysti ansaitseekin. Tässä on huolena se, että meillä on ylivelkaantuneita ihmisiä ja tämänlaisen laveamman, laajapohjaisemman luottotietorekisterin kautta pystyvät rahoittajalaitokset näkemään ne mahdollisuudet ja kantokyvyn, mitkä luotonhakijalla ovat olemassa, ja tällä tavalla ennaltaehkäistään sitä ylivelkaantumiskierrettä. Tämä on se yhteisymmärrys, mikä tässä salissa oli ja millä myöskin tätä hallituksen esitystä on tuettu, ja itsekin olen sitä valmis ymmärtämään.

Kuitenkin — kuitenkin — minusta edustaja Laukkasen puheenvuoro oli arvokas täydennys tähän keskusteluun. Kun me viemme tätä digitalisaatiota pidemmälle ja pidemmälle ja pidemmälle, olemme siinä tilanteessa, että meillä on rekistereissä valtavat määrät tietoja, ja useimmiten haavoittuvimmassa asemassa olevat ihmiset joutuvat sitten sellaisiin vaikeuksiin näiden vuoksi, että se selviytymistarina ei onnistukaan.

Otan tästä vain esimerkin: Kyllä on ihan selvä asia, että tämä toimii ennaltaehkäisevästi siinä ylivelkaantumistilanteessa. Kuitenkin heillä, jotka ovat tosi hankalassa tilanteessa, tilanne voi pahimmillaan olla se, että heillä olisi aidolla ja luontevalla tavalla lisäluotolla mahdollisuus selviytyä, jos sen lisäluoton korko on kohtuullinen, mutta kun sitä ei sitten saada, koska on jo sitä aikaisempaa taakkaa, ja he joutuvat joka tapauksessa luoton hakemaan, niin he hakevat sen sitten jostakin muualta, jolloin korot ovat aivan jotakin muuta, ja siinä meillä on sitten se ylivelkaantumiskierre itse tämän järjestelmän kautta aikaansaatu.

Eli sen varoittavan sanan yrittäisin tähän rakentaa, että yrittäisimme katsoa tätä tilannetta myöskin tästä näkövinkkelistä, että kun meille tulee tällainen ”isoveli valvoo -järjestelmä”, niin kuin ehkä Laukkanen omassa muotoilussaan haki, eli kaikki valvotaan ja näkyy läpi, ja kun se koneiston kautta tapahtuu, niin voi olla, että sitten siellä näistä inhimillisistä mahdollisuuksista — kyvystä selviytyä kuitenkin tilanteista — ei jää sitä luontevaa harkintatilaa, mikä silloin jää, jos se on kanssakäymistä ihmisten välillä, jotka pystyvät näkemään sen kokonaisuuden ehkä toisella tavalla.

Silti tunnistan tämän ongelman, mikä ylivelkaantumisessa on, koska ihmisillä on hyvä usko itseensä, kun sitä rahaa on tulossa, ja sitten kuitenkin olosuhteet ja realiteetit eivät vastaa niihin odotuksiin. Että tässä ollaan myöskin vähän hankalassa tilanteessa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laukkanen on poissa. — Edustaja Hoskonen.

16.59 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys laiksi positiivisesta luottorekisteristä on erittäin pitkään odotettu ja kaivattu. Asia on vain sattumoisin niin, että on hyvä, että edetään positiivisuuden kautta — niin, että tällä luodaan rekisteri, jolla luotonantaja voi varmistua, onko kyseiselle toimijalle turvallista antaa luottoa — mutta tässä pitää nähdä myös mitalin toinen puoli, eli se puoli, että meillä on paljon ihmisiä, joilla on ollut luottohäiriöitä ja erilaisia maksuhäiriöitä, ja nyt sitten on käynyt ilmi, että sitten kun tällainen ongelmainen ihminen, joka on joutunut joskus ihan niin kuin vaikeaan tai ylivoimaiseen tilanteeseen, on saanut velkansa maksettua, niin se merkintä säilyy siellä hänen rekisterissään vielä pitkään. Tästä on eduskunnassa — en muista nyt yhteyksiä, mistä on lausunto — jopa päätettykin, että se merkintä pitää poistaa ja hyvin äkkiä, muistamani mukaan kuukauden kuluessa siitä hetkestä, kun maksu on suoritettu.

Toivoisin tässä yhteydessä, herra puhemies, ja myös sitten kun tämä valiokuntaan meidän ja lopullinen mietintö tulee, että siellä otettaisiin tiukka kanta tähän, että kun henkilö on velvollisuutensa suorittanut — maksanut velkansa korkoineen — niin se häiriömerkintä

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

poistetaan sieltä ihan oikeasti ja heti. Meillä on semmoinen paha tapa Suomessa, että tällainen merkintä, joka jää olemaan, pyörii siellä, niin että vaikka on säädetty, että se ei saisi jäädä sinne pyörimään, silti se vain pyörii. Toivon, arvoisa puhemies, että tämän lähetekeskustelun viesti kantautuu myös sinne laista mietintöä sorvaavaan valiokuntaan. — Ei muuta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Ronkainen.

17.01 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Ylivelkaantuminen on todellinen ongelma Suomessa. Maksuhäiriömerkintä on lähes 400 000 suomalaisella. Monella kyse on vaikeuksista arjessa, riittämättömistä taloustaidoista tai elämänhallinnan puutteesta. Maksuhäiriökierre johtaa pahimmillaan ongelmiin fyysisen terveyden, mielenterveyden ja ihmisuhteiden kanssa. Lainaa saa nykyään liian helposti: luottopäätöksen saa netissä täytettävän lomakkeen perusteella. Koska lainanotto on helppoa, ylivelkaantumisen riski kasvaa, varsinkin kun luotonmyöntäjillä ei ole ollut mahdollisuutta saada selvää luotonsaajan todellisesta maksukyvyistä. Hallituksen esityksen myötä positiivinen luottorekisteri on vihdoin ja viimein tulossa. Sitä ovat odottaneet niin velkaantuneiden kanssa työskentelevät kuin luotonantajakin.

Positiivinen luottorekisteri on ollut käytössä suurimmassa osassa Eurooppaa. Esimerkiksi Ruotsissa se on ollut jo 90-luvulta lähtien, ja siellä maksuhäiriöiden trendi on ollut laskeva eli päinvastainen kuin Suomessa. Positiivinen luottorekisteri on eduksi niin kuluttajalle, luotonantajalle kuin laajemminkin rahoitusmarkkinoille. On kaikkien etu, että luotonsaajalla on maksukykyä ja luotonantaja saa rahansa takaisin tavanomaisten mekanismien kautta. Se vähentää ylivelkautumisriskiä, kun henkilö ei voi ottaa velkaa monesta paikasta muiden luotonantajien tietämättä.

Ainoa valitettava puoli rekisterin perustamisessa on käytöstä koituvat kustannukset. Uskon kuitenkin, että pitkässä juoksussa positiivinen luottorekisteri maksaa itsensä takaisin.

Arvoisa puhemies! Tähän loppuun vielä: Kannatan lämpimästi edustaja Hoskosen ajatusta luottohäiriömerkinnän pikaisesta poistamisesta. Siinä vaiheessa, kun ihminen on velkansa kuitannut, minun mielestäni pitäisi päästä taas mukaan tähän oravanpyörään. Eli kannatan tätä esitystä ja myöskin sitä, että tämä otettaisiin jatkotyöstössä huomioon. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen.

17.04 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minäkin vielä uudemman kerran ilmaisen tukeni tälle positiiviselle luottotietojen rekisterille juuri siinä mielessä, että se tätä ylivelkaantumista hillitsisi ja olisi tietenkin siinä mielessä avoimempi järjestelmä sekä luotonmyöntäjille että myöskin luottoa vastaanottaville ihmisille, jotka pystyvät sitten tietysti itse pitämään paremmin huolta tästä kokonaisuudesta.

Kun puhuttiin tästä valiokuntakäsittelystä, niin ehdottomasti yhdyn edustaja Hoskoseen ja edustaja Ronkaiseen siinä, että tässä maksuhäiriömerkinnässä, joka nyt on tällä hetkellä noin 400 000 ihmisellä Suomessa, on aito iso ongelma ollut pitkään se, että kun sinä sieltä sitten suoriudut läpi, niin sen poistuminen rekisteristä ei tapahdu reaaliajassa. Jos me pyrimme reaaliajassa nyt siihen, että meillä on kaikki luottotiedot olemassa tässä rekisterissä, niin ihan yhtä reaaliaikaiseksi pitäisi tehdä se, että kun velat on maksettu, niin maksuhäiriömerkintä poistetaan.

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

riöt ovat poissa. Eli tämän pitäisi olla ihan yhtä tiukkana kriteerinä, koska tässä nyt on viimeistään vähintään kyse siitä velallisen ihmisen asemasta, sen yksilön tilanteesta. Nyt kun tässä on paljon puhuttu, että rahoituslaitoksille tämä luottotietorekisteri on edullista ja niin edelleen, niin tässä täytyisi tulla ehdottomasti nyt myöskin velallisia vastaan niin, että kun he ovat asiansa saaneet kuntoon, ne reaaliajassa ovat sitten kunnossa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen.

17.05 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Vielä hieman lisää tuohon edelliseen puheenvuorooni sen verran, että kun nyt tätä positiivista luottorekisteriä käsitellään, niin väkisinhan nousee tietysti se, miksi tämä rekisteri tehdään. Se syyhän on syvemmällä siinä, että meillä on tässä maassa paljon semmoisia toimijoita, jotka edelleen mellastavat, tekevät näille ihmisille valtavia ongelmia pikavippien muodossa, ihmisille, jotka luotonottohetkellä pahimmillaan eivät ole oikeustoimikelpoisessa kunnossa. Sen kun me laittaisimme kuntoon ihan aidosti ja oikeasti.

Sitten tämä edustaja Kiljusen äsken hyvin puheenvuorossaan esille nostama: Kun ajantasaista elämää elämme, eli kun lähetämme viranomaiselle hakemuksen, vaikka veroilmoituksen teemme, niin kunhan tekee sen määräajassa, vaikka sekunti ennen puoltayötä — silloinhan se aika menee aina umpeen — se on silti tullut ajoissa perille, niin onhan se kummallista, että kun henkilö on velvollisuutensa suorittanut, niin sitä pitää venkoilla ja vankoilla ja ihminen kärsii, ja silti sillä on muka lainsuojainen peruste, että virkamies... Ei se perusteena voi olla tämmöisenä aikana viranomaisella, kun tietokoneisiin tässä maassa osataan ohjelmia tehdä ja tietokoneita osataan käyttää, ja ennen kaikkea kun mekin täällä eduskunnassa suu vaahdossa puhumme satoja kertoja siitä, että siirrymme sähköiseen palveluun joka paikassa. No kun kerran on siirrytty sähköiseen palveluun, niin minkä ihmeen takia sitten ne sähköiset palvelut eivät pelaa ja vaikka jotakin olematonta lupaa joutuu odottamaan?

Jos puhemies sallii, kerron vain lyhyen esimerkin: Haimme Ilomantsissa, kun valokuituverkkoa rakennettiin, viranomaisilta lupaa laskea yksi kaapeli järven pohjaan, että sen järven niemessä asuva perhe saisi valokuituyhteyden. Ainoa järkevä tie, ja edullisin tie, oli rakentaa se kaapeli sieltä järven alitse, vetää siitä maantien varresta järven läpi sinne niemeen, jolloin perhe sai sen valokuituyhteyden. Se seisoj Tampereen ely-keskuksessa melkein vuoden — yhden allekirjoituksen takana oleva asia. No lupahan tuli, mutta perhe joutui vuoden odottamaan sitä toimivaa valokuituyhteyttä. Se auttoi heidän puhelinyhteyteen, kaikkeen perheen elämään. Tätä minä tarkoitan tällä nykyisellä menolla, että tuntuu, että ei ole enää mitään väliä, sillä ihmistä voidaan kohdella miten vain. Lait on muka hyvin rakennettu ja kaikki toimii, mutta sitten oikeastaan ei toimi mikään, kun aina on viiveitä ja yhden johdon lupa kestää vuoden, ja sitten joku törkeässä hyötymistarkoituksessa oleva vipin myöntäjä voi mellastaa markkinoilla ja aiheuttaa markkinahäiriöitä, ja täällä me teemme sitten positiivisia luottorekistereitä. Hyvä, että tehdään, mutta pitää laittaa ne asiat kuntoon, jotta näitä tämmöisiä ongelmia ei synny.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuomioistuimen toimivallasta, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevista asioista ja kansainvälisestä lapsikaappauksesta annetun neuvoston asetuksen soveltamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 21/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Henriksson.

Keskustelu

14.56 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Avioeroa, vanhempainvastuuta ja kansainvälistä lapsikaappausta koskevaa niin sanottua uutta Bryssel II a -asetusta aletaan soveltaa tämän vuoden elokuussa. Asetuksessa säädetään siitä, minkä jäsenvaltion tuomioistuimessa voidaan ratkaista avioeroa ja lasta koskevia kansainvälisiä asioita. Asetuksessa säädetään myös siitä, miten jäsenvaltiossa annettu ratkaisu tunnustetaan ja pannaan täytäntöön toisessa EU-valtiossa.

Uudella Bryssel II a -asetuksella korvataan näissä asioissa nykyisin sovellettava asetus. Keskeisin muutos on menettelyjen yksinkertaistaminen. Asetuksella luovutaan erillisestä täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevasta tuomioistuinmenettelystä, joka nykyään yleensä tarvitaan ennen kuin päätös voidaan panna täytäntöön toisessa EU-valtiossa.

Tässä hallituksen esityksessä on kysymys uuden EU-asetuksen soveltamisen edellyttämästä kansallisesta lainsäädännöstä. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki tämän asetuksen soveltamisesta. Ehdotetussa laissa annettaisiin säännökset muun muassa toimivaltaisista viranomaisista ja menettelyistä, kun asetusta sovelletaan Suomessa. Ehdotetut säännökset noudattelevat nykyistä Bryssel II a -asetusta täydentävää sääntelyä.

Samassa yhteydessä hallitus esittää täsmennettäväksi sääntelyä, joka koskee Haagin lapsikaappaus sopimuksen nojalla annetun, lapsen palauttamista koskevan päätöksen täytäntöönpanoa. Esityksen mukaan tällaisten päätösten täytäntöönpanon turvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä otettaisiin lapsenhuoltolakiin erillinen säännös. Se vastaisi sisällöltään pääosin nykyisin sovellettavia säännöksiä. Toimivaltaiseksi tuomioistuimeksi näihin hyvin harvinaisiin tilanteisiin esitetään Helsingin käräjäoikeutta. Erillinen säännös selkeyttäisi nykytilannetta.

Esitys on kaiken kaikkiaan suurelta osin lainsäädäntötekninen. Ehdotettujen lainmuutosten on määrä tulla pääosin voimaan elokuun alussa, jolloin EU-asetuksen soveltaminen alkaa.

Värderade talman! Den nya EU-förordningen om äktenskapsskillnad, föräldraansvar och internationella bortföranden av barn börjar tillämpas i augusti 2022. I förordningen fastställs vilken medlemsstats domstol som är behörig på området och hur beslut erkänns och verkställs i en annan EU-stat. Denna så kallade nya Bryssel IIa-förordning ersätter den för-

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

ordning som för närvarande tillämpas i internationella familjeärenden. Syftet med de nya bestämmelserna är att förbättra skyddet av barnets bästa och förenkla förfarandena.

I den här propositionen föreslås att det stiftas en lag om tillämpning av rådets förordning. Den föreslagna lagen innehåller sådana kompletterande nationella bestämmelser som tillämpningen av förordningen förutsätter bland annat om de behöriga myndigheterna. Därtill föreslås att Helsingfors tingsrätt ska vara behörig domstol i ärenden som gäller saksätting i samband med verkställighet av förordnanden om återlämnande av barn.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft huvudsakligen från och med augusti då EU-förordningen ska börja tillämpas. — Tack så mycket, kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Soinikoski.

15.00 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys yhtenäistää EU-tasolla lakeja lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta sekä lapsen palauttamisesta annetusta päätöksestä. Yhtenäiset käytännöt Euroopan unionissa edistävät lapsen oikeuksien toteutumista, kun maantieteelliset rajat eivät estä lapsen oikeutta hänelle turvallisiin aikuisiin. Jokaisella lapsella on oikeus tavata vanhempiaan tai muita aikuisia, jotka lapsi kokee läheisiksi ja turallisiksi.

Lapsen tapaamisoikeutta ei pidä ymmärtää kapeasti vain oikeudeksi tavata biologisia vanhempia vaan oikeutena tavata myös muita lapselle itselleen merkityksellisiä ja turvallisiksi ihmisiä. Valitettavasti tätä oikeutta ei vielä täysin tunnusteta, ja jatkossa tähän pitää kiinnittää entistä enemmän huomiota niin kansallisessa kuin kansainvälisessä lainsäädännössä. Tosiasiassa lapsen lähipiiri voi olla hyvinkin moninainen. Lain yhteydessä on esimerkiksi tärkeää huolehtia siitä, että lastensuojelun sijaishuollossa asuvilla lapsilla on samat tapaamisoikeudet hänelle merkityksellisiin aikuisiin, aivan kuten tavallisen perheen lapsilla katsotaan olevan vanhempien eron jälkeen. Lapsia ei saa asettaa eriarvoiseen asemaan asuin- tai perhemuodon perusteella. Tästä periaatteesta meidän täytyy pitää kiinni kaikessa lainsäädännössä.

Arvoisa puhemies! Tällä lakiesityksellä pyritään parantamaan myös lapsen kuulluksi tuleamista. Asetuksen yleisissä säännöksissä on pyritty huomioimaan mahdollisimman kattavasti YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen säännös lapsen kuulemisesta. Tämän pohjalta jäsenvaltioiden viranomaisten on aina toimivaltaansa käyttäessään annettava lapselle tosiasiallinen oikeus ilmaista oma näkemyksensä häntä koskevassa asiassa. Asetuksen mukaan lapsen kuuleminen on järjestettävä siten, että se ottaa huomioon lapsen iän ja kehitystason, ja on hyvä, että tämä erityisosaamista vaativa tehtävä keskitetään yhteen paikkaan.

Tämä on tärkeä ja kaivattu täsmennys esityksessä. Meillä Suomessakin lapsen oikeus tulla kuulluksi toteutuu puutteellisesti tänä päivänä. Tämän on myös lapsiasiavaltuutettu nostanut yhdeksi lapsen oikeuksien toteutumisen ongelmista Suomessa. Jokaisella lapsella on oikeus ilmaista oma mielipiteensä. Lapsen tapaamisoikeuden pitää tapahtua vain silloin, jos se on lapsen edun ja hänen oman tahtonsa mukaista.

Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys tekee pieniä mutta tärkeitä täsmennyksiä lapsen oikeuksiin tulla kuulluksi ja nähdyksi häntä itseään koskevissa asioissa. Me tarvitsemme laajempaa lainsäädännöllistä tarkastelua, joka huomioi kokonaisvaltaisesti lapsen edun ensisijaisuuden. Lapsiasiavaltuutettu on ehdottanut, että lapsen edun ensisijaisuus sisällytetään perustuslakiin. Tällä voidaan hänen mukaansa parhaiten turvata lapsen edun ensisijaisuus Suomessa ja yhteiskunnassamme. Nykyinen lainsäädäntömme huomioi lapsen edun

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

hyvin sirpaleisesti, ja se hukkuu usein muun lainsäädännön sekaan. Lapsen edun ensisijaisuuden sisällyttäminen perustuslakiin turvaisi lapsen oikeuksien toteutumisen kaikissa tilanteissa, myös erilaisten kriisien keskellä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Laukkanen.

15.03 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys yhtenäistää EU:ssa olevia käytäntöjä. Tämä nostaa esiin lapsen kuulemisen tärkeyden ja yksinkertaistaa prosessia, käsittelyajat lyhenevät ja niiden hinta myös laskee, ja näissä lapsikaappaus tapauksissa tämä tuo myös yhtenäiset käytännöt koko EU-alueelle. Muutos on erittäin hyvä ja parantaa nykyistä käytäntöä merkittävästi. Kiitoksia tästä esityksestä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Werning.

15.04 Paula Werning sd: Arvoisa herra puhemies! Nyt lähetekeskustelussa olevassa hallituksen esityksessä annetaan Bryssel II a -asetuksen soveltamisen edellyttämät kansalliset säännökset. Tämä esitys on, kuten ollaan kuultu, hyvin teknisluontoinen, ja siinä säädetään pääasiassa toimivaltaisesta viranomaisesta eri tilanteissa.

Tässä kyseessä olevassa asetuksessa säädetään rajat ylittäviä tapauksia varten tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioistuinten päätösten tunnistamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevista asioista sekä lapsikaappausasioissa. Kaiken kaikkiaan tämän asetuksen tarkoituksena on helpottaa toimijoiden vapaata liikkumista EU:n jäsenvaltioiden välillä.

Täytäntöönpanomenettelyssä toisessa jäsenvaltiossa annettu päätös rinnastuisi kotimaiseen päätökseen. Asetuksen soveltamisala on laaja, mutta se vaikuttaisi useimmiten esimerkiksi lapsen huollosta tai tapaamisoikeudesta annettujen päätösten täytäntöönpanoon. Myös Haagin lapsikaappaus sopimuksen tarkoittamassa lapsikaappaus tilanteessa toisen jäsenvaltion antama täytäntöönpano olisi tehtävä. Tätä varten esityksessä määritellään nyt kuitenkin säännökset toisessa jäsenvaltiossa annetun palauttamispäätöksen täytäntöönpanoon, sillä näitä ei aikaisemmin ole ollut määriteltynä.

Esityksessä määritellään toimivaltaiset viranomaiset täytäntöönpanomenettelyssä. Roo-lijakoa kärkeä oikeuksien ja ulosottoviranomaisten roolien välillä selkeytetään.

Arvoisa puhemies! Lapsen sijoittamista ei olisi edelleenkään tarkoitus toimeenpanna ilman että sen maan toimivaltainen viranomainen hyväksyisi sijoituksen. Lupaa ei kuitenkaan tarvita, jos lapsi on tarkoitus sijoittaa vanhemman luokse. Esityksessä ehdotetaan, että Suomessa sijoittamista koskevaan pyyntöön vastaaminen kuuluisi lastensuojelun järjestämisestä vastaavalle taholle.

Esityksessä on myös arvioitu, että lapsen nopea palauttaminen takaisin asuinmaahansa on lapsen edun mukaista.

Lisäksi on turvatoimia, joiden osalta esityksessä säädetään erikseen soveltamisesta lapsikaappausasioiden yhteydessä.

Tämä hallituksen esitys on erittäin kannatettava ja edistää merkittävästi lapsen etua ja lapsen oikeuksia.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle työllisyyden edistämisen kuntakokeilun voimassaolon jatkamista koskeväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 17/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Haatainen.

Keskustelu

15.07 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus esittää työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettua lakia eräiltä osin muutettavaksi. Näillä muutoksilla jatkettaisiin työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain voimassaoloa 31.12.2024 asti ja kumottaisiin työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain siirtymäsäännökseen sisältyvä momentti, jonka mukaan asiakkaiden ohjaaminen kokeiluun päättyisi ennen kuin työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain voimassaolo päättyisi.

Näiden työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettuun lakiin esitettyjen muutosten tarkoituksena on varmistaa, että hallituksen kevään 2021 puoliväliriihen päätöksen mukainen TE-palveluiden pysyvä siirtäminen kuntien vastattavaksi voidaan toteuttaa sujuvasti tämän uudistuksen yhteydessä vuoden 24 aikana. Jatkamalla työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain voimassaoloa nyt esitetyllä tavalla voitaisiin välttyä tilanteelta, jossa lain voimassaolo päättyisi ennen kuin TE-palveluiden pysyvää siirtämistä kuntiin tarkoittava lainsäädäntö on tarkoitus saattaa voimaan, vuoden 24 aikana.

Kumoamalla työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain siirtymäsäännökseen sisältyvä momentti, jossa säädetään asiakkaiden kokeiluun ohjaamisen päättämisestä ennen lain voimassaolon päättymistä, voitaisiin välttyä asiakkaiden epätarkoituksenmukaisilta siirroilta ennen kuin TE-palveluiden pysyvää siirtoa kuntiin tarkoittava lainsäädäntö on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 24 aikana.

Tästä esityksestä, voimassaolon jatkamisesta, valtiolle aiheutuu lisäkustannuksia yhteensä noin 5 miljoonaa euroa, ja lain jatkaminen ei lisäisi kuntien kustannuksia verrattuna nykyiseen. Näin ollen kunnilta edellytettäisiin jatkossakin 15 prosentin omarahoitussuutusta, joka on 15 prosenttia kunnan vuonna 2018 maksamasta työmarkkinatukiosuudesta per vuosi.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain jatkamisen johdosta kokeiluun siirtyneiden TE-toimiston virkamiesten kanssa käydään yhteistoimintaneuvottelut syksyn 22 aikana. Myös kokeilualueiden kunnissa tullaan käymään yhteistoimintaneuvottelut työvoimapalvelutehtäviä hoitavien kunnan viranhaltijoiden ja muiden työntekijöiden kanssa. Näiden yt-neuvotteluiden keskeisenä tarkoituksena on varmistua siitä, että mahdollisim-

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

man suuri osa kuntakokeilun piirissä työskentelevästä henkilöstöstä jatkaa työskentelyä kuntakokeilussa.

Esityksessä esitetään myös työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain täytäntöönpanon edellyttämiä muutoksia eräiden julkisen työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja työttömyysturvalain määräaikaisten lainkohtien voimassaoloon:

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin esitetyn muutoksen tarkoituksena olisi varmistua siitä, että laissa säädettyä kulukorvausta voitaisiin maksaa työttömille työnhakijoille kattamaan työllistymistä tukeviin palveluihin osallistumisesta aiheutuvia välittömiä kustannuksia myös nyt jatkettavaksi esitetyn työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain voimassaolon aikana aloitettujen palveluiden osalta.

Työttömyysturvalakiin esitetyn muutoksen tarkoituksena on taas varmistua siitä, että työttömällä työnhakijalla olisi oikeus kieltäytyä osallistumasta myös nyt jatkettavaksi esitetyn lain voimassaoloaikana aloitettuihin työllistymistä tukeviin palveluihin, jos hänelle aiheutuu palveluun osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia eikä hänelle myönnetä kulukorvausta tai vastaavaa korvausta muun lain nojalla.

Arvoisa puhemies! Nyt esitetyillä muutoksilla me osaltaan varmistetaan, että TE-palveluiden pysyvä siirtäminen kuntien vastattavaksi voidaan toteuttaa sujuvasti. Työllisyyden kuntakokeilulain jatkamisella varmistetaan, että valtion ja kunnan välisessä työnjaossa työllisyyden hoitoon liittyen ei tapahdu ylimääräisiä muutoksia ja kuntiin siirtynyt TE-henkilöstö voi keskittyä tärkeimpään eli asiakkaiden palvelemiseen.

Nämä lakimuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan elokuun alussa, 1. päivänä elokuuta 22.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiviranta.

15.12 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on johdonmukainen esitys siinä mielessä, että sillä edistetään asetettuja tavoitteita työllisyyspalveluitten siirtämiseksi kuntiin. Toivon tietysti, että tämä uudistus olisi sitten lopultakin onnistunut.

Hallitusohjelman tavoitteena on kuntien roolin vahvistaminen työllisyyspalvelujen järjestäjänä. Tämä kuntakokeilulakihan tuli voimaan tasan vuosi sitten ja on voimassa ensi vuoden kesäkuun loppuun asti, ja siinä kokeilukunnissa siirrettiin TE-toimistojen tehtäviä kuntien vastuulle. Nyt sitten kuntakokeilusta annetun lain voimassaoloa esitetään jatkettavaksi vuoden 2024 loppuun, jotta turvataan TE-palveluiden sujuva siirto, kun palvelut siirtyvät pysyvästi kunnille vuoden 2024 aikana. Näin vältetään sitä, että kokeilukuntien asiakkaat jouduttaisiin siirtämään takaisin TE-toimistoihin ennen kuin TE-palvelut pysyvästi siirretään kuntien järjestämisvastuulle.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lehto.

15.13 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Hallitus esittää kuntakokeilusta annetun lain voimassaoloa jatkettavaksi 31.12.2024 asti. Näin turvattaisiin TE-palvelujen sujuva siirto, kun palvelut siirtyvät pysyvästi kunnille vuoden 2024 aikana.

Työllisyyden kuntakokeilut käynnistyivät maaliskuussa 2021. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen johtaman tutkijakonsortion ensimmäisen väliraportin mukaan erityistä huomiota tulisi kiinnittää valtion ja kuntien yhteistyön tiivistämiseen. Raportissa todetaan, että kokeilujen alku viivästyi kokeilujen aloittamispäätöksen viiveen, henkilöstön rekry-

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

tointihaasteiden sekä koronapandemian vuoksi. Koronapandemia ja odotettua suurempi uuden henkilöstön rekrytointitarve erityisesti suurissa kunnissa hidastivat asiakkaiden palvelua, mikä oli havaittavissa aktivointiasteen laskuna kokeilukunnissa kansalliseen keskiarvoon verrattuna.

Arviointiraportissa on tunnistettu kokeilujen tavoitteiden saavuttamisen ja vuoden 2024 työvoimapalvelu-uudistuksen kannalta kriittisiä kohtia, joihin tulisi kiinnittää erityistä huomiota, jotta palvelujen kunnallistamisesta olisi saatavissa lisäarvoa. Ensinnäkin valtion ja kuntien keskinäistä yhteistyötä ja vuoropuhelua tulee lisätä palvelujen kehittämisessä. Kunnilla ja alueilla on hyvin erilainen yhteistyöhistoria, osaaminen ja polkuriippuvuus työllisyysasioissa, mikä on ilmennyt myös aikaisemmissa työllisyyden kuntakokeiluissa. Toiset kunnat voivat olla jo hyvin pitkällä omissa valmisteluissaan, mutta uudistuksessa on huolehdittava riittävästä tuesta kaikille kunnille. Myös yritys- ja työnantajapalveluiden kokonaisuus kaipaa vielä selkeästi vahvistamista ja kytkemistä vuoden 2024 työvoimapalvelujen kunnallistamisen valmisteluun. Kokeilujen, TE-toimistojen, ely-keskusten ja yritysten yhteistyötä on lisättävä.

Kokeilujen alkuvaiheet ovat tuoneet esiin myös tietojärjestelmien kehittämisen haasteet. Raportin mukaan tarvitaan tietojärjestelmäarkkitehtuuria, joka mahdollistaa eri toimijoiden sujuvan tietojenvaihdon.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hopsu.

15.16 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Työllisyysasteen nosto on yksi hallituksen tärkeimmistä tavoitteista. Hyvinvointivaltion palveluiden rahoittaminen vaatii työllisyysasteen korkeaa tasoa. Hallitus on jo tähän asti tehnyt useita työllisyyttä parantavia toimia, ja yksi tällainen esitys on myös nyt pöydällä oleva työllisyyden edistämisen kuntakokeilun voimassaolon jatko.

Kokeilujen painopisteenä on parantaa erityisesti pidempään työttömänä olleiden ja heikommissa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille. Erityisesti suurissa kaupungeissa elinkeinopolitiikka ja työllisyyspalveluiden hoito on nähty hyvänä kokonaisuutena. Tämä esitys on osa laajempaa uudistusta, jossa TE-palvelut siirtyvät kokonaan kuntien vastuulle vuonna 24. Työllisyyskokeilusta saatava informaatio ja kokemukset ovat tärkeitä palveluiden kehittämisen ja pysyvien toimintamallien luonnin kannalta. Informaation keräämisen ja tehtävien siirron varmistamiseksi kuntakokeilun pituus säädetään nyt vuoteen 24 asti, jolloin työvoimapalvelut siirtyvät pysyvästi kunnille.

Arvoisa puhemies! Työllisyyden kuntakokeilun ideana on vahvistaa kuntien tai kuntayhtymien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä. Kantava ajatus tässä on hyvä. Kunnat tuntevat itse tilanteensa parhaiten. Tuntemus alueen asukkaista, yrityksistä, järjestöistä ja julkisen sektorin palveluista on merkittävässä asemassa työllisyystilanteen kehittymisen kannalta, ja nämä tekijät kunnat tuntevat parhaiten. Suomalaiset kunnat ovat kuitenkin keskenään hyvin erilaisissa tilanteissa liittyen edellä mainittuihin asioihin, ja yhden mallin työllisyyspalvelut eivät varmasti Suomen kaltaisessa maassa toimi.

Arvoisa puhemies! Kuntakokeilut hakevat vielä muotoja ja etsivät parhaimpia toimintatapoja ja -malleja. Työllisyyden kuntakokeilussa on esiintynyt myös paljon haasteita. Kunnat ovat kokeilun aikana viestineet muun muassa siitä, että on puutteita resursseista ja pätevistä henkilökunnasta. Ylen viime vuonna kunnille tekemän kyselyn perusteella muutama kunta on ilmoittanut heille osoitettujen työntekijöiden tulleen vedetyksi takaisin TE-

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

palveluihin ja että tilalle on tullut osaamatonta henkilökuntaa. TE-palveluiden entinen henkilöstö on kyselyissä ollut melko kriittistä — jopa 60 prosenttia on tällaisella kriittisellä kannalla. Monet työttömät työnhakijat ovat viestineet pitkistä vastausajoista viesteihin ja maksatusten puolentoista—kolmen kuukauden maksatusviiveistä. No, valitettavasti tämä palaute ei ole uutta ja myös vanhassa mallissa oli vastaavia haasteita. Lisäksi näiden rekrytointiongelmien päälle on tietysti mallin käyttöönottoa haastanut korona.

Saumaton työvoimapalveluiden siirtäminen kuntien vastuulle edellyttää valtion tukea kuntakokeilujen aikana, ennen kaikkea riittävää resursointia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Filatov.

15.19 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Tämä kuntakokeilun jatko on ehdottomasti kannatettava asia, jotta ei synny tätä välitilaa, niin kuin tässä puheenvuoroissa on ollut, ja se itse asiassa olisi kannatettava, vaikka kuntiin ei oltaisi siirtämässäkään palveluita, koska kuntakokeilu lähti liikkeelle hieman myöhemmin kuin oli ajateltu, ja siihen oli ymmärrettävät syyt: haluttiin, että systeemi toimii paremmin, ja toisaalta sitten päälle tuli korona, joka viivytti taas kunnissa varsinaisen toiminnan liikkeellelähtöä, ja esimerkiksi monet aktiivitoimiin laskettavat toimenpiteet olivat jäähyllä koronan alkuvaiheessa.

Itse asiassa tämä turvaa niitä kuntia, jotka ovat mukana kuntakokeilussa, siltä, että tähän ei tule tämmöistä edestakaisin siirtymää, mutta sitten meillä on iso joukko niitä kuntia, jotka eivät ole mukana kuntakokeilussa, ja ne joutuvat sitten siirtymään tähän, siinä vaiheessa kun työllisyyspalvelut siirretään kuntiin, vähän niin kuin harjoittelematta. Toivoisin, että ministeri vähän avaisi sitä prosessia, miten me turvaamme vaikkapa TYP-lainsäädännön tai kuntouttavan työtoiminnan tilannetta tässä muutoksessa, koska ne ovat niitä tärkeitä välineitä, joilla itse asiassa tätä kaikkein vaikeinta työttömyyttä hoidetaan. Riskinä ja pelkona on vähän se, että kun meillä on vaikkapa niitä TYPEjä, jotka ovat olleet kuntavetoisia, niin nyt tässä siirtymävaiheessa vastuu siirtyy hyvinvointialueille ja sitten se saattaa siirtyä takaisin kuntiin. Löytäisimmekö joitakin sellaisia välineitä, joilla myös niiden kuntien kohdalla, jotka eivät ole kuntakokeilussa, turvataisiin se edestakaisin veivaamisen estäminen? Tai miten sen nyt sanoisi — uskon, että ministeri varmasti ymmärtää, mitä yritän tässä nopeasti sanoa. Se olisi mielestäni tärkeää, kun ne muutenkin joutuvat lähtemään tähän ikään kuin vähän etukenossa.

Me kaikki tiedämme, mitä liittyy tähän sote-uudistukseen ja kuntouttavan työtoiminnan haasteeseen siitä näkökulmasta, että se kuntoutus on nyt siellä sote-alueilla ja sitten taas tämä pitkäaikaistyöttömyyden hoito tulee kuntiin, ja tähän pitäisi löytää niitä välineitä, joilla tuo porras on mahdollisimman helposti ylitettävissä, ja meidän pitäisi löytää myös niitä välineitä, joilla me turvaamme vaikkapa ne nuorten työpajat, jotka tällä hetkellä toimivat kunnissa mutta eivät ole yritysmuotoisia eivätkä voi jatkossa sitten tuottaa palveluita sinne hyvinvointialueen puolelle. Tässä on monta sellaista ikään kuin pullonkaulaa, joita on aina isoissa uudistuksissa, ja se on hyvin ymmärrettävää, mutta tämä olisi sellainen teema, josta toivoisin hieman avausta, jos ministerillä on siitä jo tietoa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Satonen.

15.22 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on lähtökohtaisesti kannatettava. Se on tietysti itsestään selvää, että ei ole mitään järkeä edestakaisin siirtää

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

työnhakijoiden asioiden käsittelyä, ja ylipäättäänkin on hyvä, että nyt mennään pysyvästi siihen, että kunnilla on vahvempi rooli tässä työllisyydenhoidossa.

Tietysti vähän tässä on siinä mielessä surkuhupaisakin tilanne, että kun aikaisemmin oli niin, että sosiaali- ja terveystyö kuului kunnille ja sitten taas maakuntatasoisesti oli järjestetty valtionhallinnon kautta tämä TE-puoli, niin nyt sitten kunnissa ollaan työttömyydenhoidossa ja sitten taas maakunnat hoitavat tätä sosiaali- ja terveystyötä. Kun kuitenkin esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien osalta monet tarvitsevat molempia palveluita, niin tässäkin on yksi sellainen kriittinen kohta, jota on varmaan syytä seurata.

Arvoisa puhemies! Varsinainen kysymykseni ministerille liittyy siihen, että kun tätä työllisyydenhoitoa ollaan nyt pysyvästi kunnille siirtämässä, niin olisin kiinnostunut kuulemaan, minkälaiset vaihtoehdot ovat sitten kunnilla järjestää nämä palvelut. Jos tietoni ovat oikeat, niin vaihtoehdoiksi on tarjottu ainoastaan kuntayhtymää, joita tänä päivänä enää kunnat eivät juurikaan halua muodostaa, tai sitten isäntäkuntamallia, joka taas ei ole pienempien kuntien kannalta useinkaan järkevä, jos siinä on yksi selvästi isompi ja hallitsevampi kunta. Kun tässä yhteydessä on puhuttu, että jotta kunnalla olisi oikeus järjestää tämä palvelu itsenäisesti, pitäisi olla 20 000:n työvoima, niin esimerkiksi Pirkanmaalla tämä tarkoittaisi, että ainoastaan Tampere pystyisi tämän järjestämään itsenäisesti. Kun siellä tähän asti oli kuntien välillä erittäin toimiva sopimuspohjainen malli, miten tätä työllisyydenhoitoa on tehty, ja ymmärtääkseni koko Suomi on seurannut sitä, miten Pirkanmaan ja Tampereen malli on käytännössä toiminut — joka siis perustuu siihen, että ne asiat hoidetaan yhteisesti, jotka on järkevää hoitaa yhteisesti, esimerkiksi vaikka maahanmuuttajien asiat, koska ne pääosin keskittyvät Tampereen seudulle, mutta sitten lähipalveluna tuotetaan ne palvelut, jotka on järkevää tuottaa lähipalveluna — niin siellä ollaan vahvasti kyllä huolissaan, jos tällainen sopimuksellinen malli ei ole jatkossa enää mahdollinen.

Arvoisa puhemies! Ihan loppuun korostan tässä vielä sitä, että kun aikoinaan olivat olemassa itsenäiset työvoimatoimistot, jollainen muun muassa kotikunnassani Sastamalassa oli vielä silloin, kun edustaja Filatov oli työministerinä, niin kun nämä TE-toimistot sitten siirtyivät maakunnallisiksi, siitä nimenomaan lähti tarve tuoda kuntiin tätä työllisyydenhoitoa, koska ne palvelut menivät liian kauas. Toivoisin, että samaa virhettä ei toistettaisi.

Puhemies Matti Vanhanen: Tässä ajan puitteissa vielä edustaja Kemppi ja sen jälkeen ministeri. — Edustaja Kemppi.

15.25 Hilka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Pidän tätä työllisyyden kuntakokeilua merkittävänä rakenteellisena uudistuksena. Olemme puhuneet siitä ehkä aika pienessä mittakaavassa, mutta pidän sitä yhtä isona rakenteellisena uudistuksena kuin esimerkiksi sosiaali- ja terveystyöpalveluiden uudistamista. Työllisyyden kuntakokeilussa kunnat eivät vain maksa sakkomaksuja vaan ovat aktiivisia toimijoita tässä yhtälössä ja ikään kuin linkkejä yrittäjien ja työnhakijoiden välillä, ja se ajatus sopii varsin hyvin paikalliselle toimijalle.

Tämä kokeilun hidas käynnistyminen — ja sitä myöten esimerkiksi nyt tämä esitys on tietenkin välttämätön, ettei tule tällaisista ikään kuin ikävää välitilaa olemassa olevaan — tietenkin haastavoitti kokeilun tulosten syntymistä siinä alussa, mutta en pidä sitä ihmeenä ottaen huomioon, että tämä on merkittävä uudistus, niin kuin aikaisemmin kuvailin. Toisaalta esimerkiksi nämä Tampereen mallin rohkaisevat tulokset nuorisotyöttömyyden ja pitkäaikaistyöttömyyden osalta innostavat jatkamaan tätä kokeilua, ja osaltaanhan näitä

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

hyviä tuloksia on jo saatu meidän alueellisista kokeiluista. Esimerkiksi omassa maakunnassani alle 25-vuotiaiden nuorten työttömien määrä laski vuoden 2016 tasolle tämän kokeilun myötä jo tässä vaiheessa. Tietenkin se on edelleen korkea määrä ja siihen tulee puuttua, mutta muutosta siihen vanhaan malliin on onnistuttu saamaan.

Pitkäaikaistyöttömyyteen tämä malli sen sijaan ei omassa maakunnassani Päijät-Hämeessä ole vielä purrut. Ajattelen, että kuntoutuksen ja työllisyyspalveluiden kehittämiseen liittyen me tarvitsemme vielä voimakkaampaa yhteistä työtä ja johtamista. Kuntoutuksen tarpeessa olevien ihmisten palvelut ovat vielä osittain ratkaisematta. Esimerkiksi sosiaalialan ammattilaiset eivät riitä, ja palvelupolut eivät ole valmiita ja riittävän yksilöllisiä tällä hetkellä arjessa. Pitkäaikaistyöttömien saaminen työnsyryyn vaatii tietenkin paljon työtä, ja kyse on myös siitä, onko meillä riittävä määrä osaajia.

Samoin kuntoutuksen yhdyspintojen kehittäminen on kriittistä juuri nyt, kun sote-uudistus etenee ja tietenkin rakenteita siellä maakunnallisella tasolla luodaan. Toivon, että tähän tulee tukea erityisesti ministeriön suunnasta. Esimerkiksi nyt työttömät eivät saa sairaalomia ja tieto työttömien sairastumisesta ja heidän kuntoutustarpeistaan ei siirry Kelaan, ja tätä kautta auttaminen on tietenkin haastavaa, kun näitä sairaalomia ei rekisteröidä samalla tavalla. Työkyvyn näkökulma sosiaalipalveluissa edellyttää osaamista, jota meidän vielä tulee täydentää, ja ajattelen, että myös kuntiin on hyvä saada osaamista työkykyarviointiin liittyen. Osittain tämän kokeilun myötä sitä on onnistuttukin täydentämään.

Vielä haluan mainita velkaantumisen ja työssä jaksamisen — sellaisia teemoja, joista on tänäänkin puhuttu velkaantumisen osalta, joihin varmasti tällä työllisyyden kuntakokeilulla ja erityisesti paikallisella mallilla voidaan saada myös välitöntä apua. Toivon, että erityisesti näiden osa-alueiden ratkaisut korostuvat myös ministeriön esille nostamissa hyvisissä esimerkeissä. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Haatainen.

15.29 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa puhemies! Tosiaan tässä on monta asiaa, joita pitää yhtä aikaa nyt tehdä ja varmistaa, koska sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus tulee ja nämä alueet aloittavat ensi vuonna toimintansa.

Edustaja Filatov otti tämän TYP-kokonaisuuden esille. TYP-lakiin tehdään nyt muutokset, jotta me pystytään varmistamaan tämä jatkuvuus. Tämä lakiesitys on nyt lausuntokierroksella, ja siinä nyt ensimmäisessä vaiheessa varmistetaan, että kunta vastaisi edelleenkin toiminnasta ja toimintamallista. Siinä tehtäisiin sitten tiivistä yhteistyötä TE-toimiston, hyvinvointialueen ja Kansaneläkelaitoksen kanssa. Sitten vielä TE-palvelut 2024:n, tämän kuntiin siirron, yhteydessähän me joudutaan myös tähän vielä viilauksia tekemään.

Täällä moni otti sitten esille myös kuntakokeilusta ja seuranta- ja arviointiraportista nousseita tietoja. Juuri näin, moni teistä puheenvuoroissa totesi sen, mikä tässä alussa oli tietenkin meitä kaikkia hidastava ja vaikeuttava tekijä — korona ja sen vaikutukset — mutta kuitenkin siellä on hyvin lähdetty liikkeelle, eli siitäkin huolimatta, että korona on tässä nyt riesana ollut, siellä on lähdetty kehittämään erilaisia tapoja tuottaa palveluita ja integroida sitä siihen kuntamaailmaan, ja se minusta on ilolla pantava merkille. Me tehdään tässä koko ajan rinnalla seurantaselvitystä, ja tästä on tulossa myös VN TEAS-tutkimushanke, josta tulee raporttia sitten useammassa vaiheessa.

Edustaja Lehto nosti digipalvelut esille. TE-digiesityshän on nyt eduskunnan käsittelyssä, ja siellä Työmarkkinatori tulee olemaan se iso asia, eli sisääntuloväylä näihin palvelui-

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

hin, jolla pystytään entistä paremmin käyttämään tietoa hyväksi ja digipalveluita hyväksi siinä, että työ ja työtä hakeva kohtaavat. Varmasti se tulee myös parantamaan laatua ja tämmöistä palveluiden yhdenvertaisuutta eri puolilla maata.

Sitten edustaja Satonen otti esille tämän tulevan esityksen — vähän edelle mennään — eli kun tässä nyt varmistetaan, että tämä kuntakokeilu jatkuu sinne, niin tämä varsinainen kuntiinsiirtokokonaisuus on hallituksen työllisyyden edistämisen ministerityöryhmässä valmisteilla. Siellä on linjaukset tehty tästä 20 000:n työvoimapohjasta, joka liittyy siihen, että on arvioitu, että se on minimi, jolla pystytään järjestämään ja varmistamaan nämä resurssit. Mutta kuten sanottu, meillä on vielä viimeiset linjaukset tekemättä tai viimeiset kokoukset ovat tässä vielä ennen kuin se lähtee lausuntokierrokselle, ja sitten lausuntokierrokselta katsotaan tätä palautetta. Sitten tarkoitus on tämä esitys tuoda eduskuntaan syksyllä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

6. Kehityspolitiikan ylivaalikautinen selonteko

Valtioneuvoston selonteko VNS 5/2021 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 1/2022 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt päätetään ulkoasiainvaliokunnan mietinnön UaVM 1/2022 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Ulkoasiainvaliokunnan varapuheenjohtaja Erkki Tuomiojan esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittelee, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi puhemies voi myöntää harkitsemassaan järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. — Keskusteluun. [Erkki Tuomioja ei ole vielä paikalla] Tehdään nyt sen kaltainen muutos äsken sanottuun, että kun valiokunnan varapuheenjohtaja Tuomioja saapuu... Sen hän tekee tässä puhemiehen kuluttaessa aikaa, niin että ei puhujajärjestystä muutetakaan. — Edustaja Tuomioja.

Keskustelu

15.34 **Erkki Tuomioja sd** (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies! Pyydän anteeksi — joskus tämä eduskuntatyö etenee nopeammin kuin olemme varautuneet.

Ulkoasiainvaliokunta pitää hyvänä, että Suomen kehityspoliittinen ohjelma annettiin eduskunnalle selonteon muodossa. Linjaamalla Suomen kehityspolitiikkaa ja kehitysyhteistyötä ylivaalikautisesti parannetaan kehityspolitiikan jatkuvuutta ja tuloksellisuutta sekä ehkäistään rajallisten resurssien hajaantumista. On myönteistä, että käsiteltävänä olevan selonteon valmisteluun on osallistunut kaikkia eduskuntapuolueita edustava parlamentaarinen seurantaryhmä. Selontekoa laadittaessa on myös kuultu laajasti kansalaisjärjestö-

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

jä ja muita tärkeitä sidosryhmiä. UaV:n asiantuntijakuulemisessa kiitettiin laajasti tätä selonteon osallistavaa valmistelutapaa ja pidettiin sitä onnistuneena.

Valiokunta totesi mietinnössään pitävänsä hyvänä, että selonteossa todetaan Suomen kehityspolitiikan olevan ihmisoikeusperustaista. Jottei tämä jää päälleliimatuiksi periaatteeksi ilman sisältöä, on tärkeää jatkossa konkretisoida ihmisoikeuksia koskevia tavoitteita sekä varmistaa ihmisoikeusasiantuntemus ja riittävät resurssit ihmisoikeustyölle ulko-ministeriössä. Tärkeää on myös hyödyntää Suomen kolmevuotinen jäsenyys YK:n ihmisoikeusneuvostossa vuosina 22—24.

Yleisesti ottaen UaV:ssa katsoimme, että selonteko antaa vahvan pohjan jatkaa Suomen kehitysyhteistyötä ja -politiikkaa. Keskeiset linjaukset kehittyvien maiden omistajuudesta ja Suomen keskittymisestä järjestelmätason muutoksiin ovat hyviä ja tärkeitä. Ne vahvistavat kumppanimaiden mahdollisuuksia vastata itse maittensa hyvinvoinnista ja toimeentulosta.

On varsin ymmärrettävää, että selonteon lähtökohtana on Suomen näkökulma. Toisaalta selonteko olisi hyötynyt siitä, jos siinä olisi esitetty myös laajempi, koko globaalia kehitystä koskeva analyysi, jossa olisi kattavasti käyty läpi muun muassa kehitysrahoitus, investointivirrat, siirtolaisten rahanpalautukset ja muut kokonaiskuvaan vaikuttavat tekijät samoin kuin EU:n ja muiden monenkeskisten järjestöjen toiminta.

Herra puhemies! Kehitysyhteistyön rahoituksen osalta UaV painottaa pitkäaikaista kantaansa nostaa Suomen kehitysyhteistyömäärärahat suunnitelmallisesti ja asteittain kohti YK:n mukaista 0,7 prosentin bkt-tavoitetta. On myös tärkeää, että Suomi suuntaa mahdollisimman pian kehitysrahoituksesta 0,2 prosenttia vähiten kehittyneille ja hauraille valtioille. Viimeksi mainitun tavoitteen tärkeys on korostunut entisestään covid-19-pandemian pitkäaikaisvaikutusten myötä. Ne osuvat vahvimmin köyhimpiin ja heikoimmissa asemissa oleviin maihin, ja jo nyt on nähtävissä, että pandemian vaikutuksesta äärimmäinen köyhyys ja nälkä ovat maailmassa kääntyneet kasvuun ja monien kehitystavoitteiden edistyminen on siten vaarantunut.

Rahoitukseen liittyen on tärkeää kiinnittää huomiota myös kansainväliseen ilmastorahoitukseen. Tarve kasvattaa ilmastorahoitusta on kirjattu YK:n ilmastopuitesopimukseen ja Pariisin sopimukseen, ja myös Suomen kansallista rahoitusta on nostettava. Nykyiset rahamäärät eivät pysty vastaamaan kansainvälisesti asetettuihin tavoitteisiin. On tärkeää, että rahoitusta kohdennetaan tasapuolisesti sekä ilmastomuutoksen hillintään että sen vaikutuksiin sopeutumiseen.

Selonteossa luetellut Suomen kehitysyhteistyön päätavoitealueet edustavat pitkälti jatkuvuutta. Ne ovat muutoin samat kuin viisi vuotta sitten, mutta koulutus on nyt tuotu omaksi tavoitekohdaksi ja ilmastomuutoksen rinnalle luonnon monimuotoisuuden tukeminen on nostettu tasavahvaksi tavoitteeksi. Näitä molempia pidämme oikeina ja tärkeinä.

Koulutuksen osalta UaV nosti mietinnössään esiin erityisesti ammatillisen koulutuksen merkitystä. Sillä on työllistävä ja taloudellinen vaikutus niin yhteiskunnallisesti kuin yksilötasolla, ja Suomella on tähän paljon annettavaa. Myös nuorisotyöttömyyden huolestuttavan korkea taso erityisesti Afrikan maissa vaatii Suomeltakin toimia.

Luonnon monimuotoisuuteen liittyen valiokunta korostaa Suomella olevan erityistä sekä vesiosaamista että metsäosaamista ja painottaa niiden tärkeyttä ja mahdollisuuksia Suomen kehityspolitiikassa.

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

Selonteossa on otettu hyvin huomioon oikeusvaltioperiaatteeseen ja hyvään hallintoon nojautuvan yhteiskuntakehityksen edistämisen tärkeys. On tärkeää huomioida, että tässä työssä onnistuminen ja kestävien muutosten aikaansaaminen edellyttävät syvällistä ymmärrystä paikallisista oloista.

Valiokunnan mietinnössä korostetaan myös siviilikriisinhallinnan ja rauhanvälityksen merkitystä ja mahdollisuuksia yhteiskunnallisen vakauden edistämiseen ja tukemiseen. Suomella on molempien osalta erityisiä mahdollisuuksia ja osaamista, joiden hyödyntäminen on tärkeää.

UaV painottaa humanitäärisen avun tärkeyttä itsenäisenä kokonaisuutena Suomen kehityspolitiikassa. Humanitäärisen avun, puolueettomuuden ja itsenäisyyden korostaminen sekä kansainvälisen humanitäärisen oikeuden suojelu ovat tärkeitä periaatteita avun oikea-aikaisuuden ja esteettömän perillepääsyn turvaamiseksi. Erityisesti kriisitilanteissa, joissa kahdensivulinen kehitysyhteistyö vaikeutuu olennaisesti, kuten esimerkiksi Afganistanissa ja Myanmarissa, on avun perillepääsyyn liittyen tärkeää huomioida eri toimijoiden, mukaan lukien kansalaisjärjestöjen, vahvuudet, jotta voidaan löytää keinot tuen perille saamiseksi.

Valiokunta korostaa kehitysyhteistyön, humanitäärisen avun ja rauhanrakentamisen yhteensovittamisen keskeisyyttä ja pitää myönteisenä, että tämä kolmoisneksus-lähestymistapa on huomioitu selonteossa. Lähestymistavan toimeenpanemiseksi tarvitaan seuraavaksi konkreettista ohjeistusta eri toimijoille sekä joustavia rahoitusmekanismeja, jotta nopeasti muuttuvissa ympäristöissä voidaan reagoida oikea-aikaisesti eri kumppanien vahvuuksia hyödyntäen. Tässä lähestymistavassa on tärkeää huomioida myös siviilikriisinhallinnan ja ylipäättäänkin kriisinhallinnan läheiset liittymäpinnat rauhanrakentamis- ja kehitysyhteistyölle.

Selonteossa todetaan kumppanuuksien tärkeys Suomen kehityspolitiikan tavoitteiden edistämiseksi. Kotimaisista kumppaneista ulkoasiainvaliokunta korostaa suomalaisten kansalaisjärjestöjen roolia kehitysyhteistyön toimeenpanijoina. Järjestöjen paikallis- ja kentätuntemus on tärkeä osa suomalaista kehityspolitiikkaa, ja erityisesti niiden kautta apu saavuttaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevat ihmiset ruohonjuuritasolla.

EU:n kehityspolitiikkaa on käsitelty selonteossa varsin suppeasti, ja Suomen vaikuttaminen sen sisältöön jää hyvin yleiselle tasolle. Valiokunnassa korostui vahvasti se, että Suomen tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota EU-tasolla avun koordinointiin sekä tuloksellisuuteen ja vaikuttavuuteen.

Erityisen hyvänä pidimme sitä, että selonteko korostaa YK-järjestöjen tärkeyttä monenkeskisessä kehitysyhteistyössä. YK-yhteistyöllä on Suomessa pitkät perinteet, ja se nauttii laajaa kansansuosiota. Tämän yhteistyön vaaliminen jatkossakin on tärkeää.

Mietinnössämme painotamme myös Pohjoismaiden välisen yhteistyön tärkeyttä kaikessa kehityspolitiikassa. Maiden arvot ja painopisteet ovat pitkälti samankaltaisia, ja yhteistyöllä voidaan vahvistaa kehitystavoitteiden edistämistä sekä toiminnan vaikuttavuutta multifoorumilla.

Herra puhemies! Kehitysyhteistyön tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden arvioinnin osalta valiokunta toteaa mietinnössään olevansa tyytyväinen sektorilla otettuihin merkittäviin edistysaskeliin edellisen selonteon käsittelyn jälkeen. Vuoden 2016 selonteosta antamassaan mietinnössä valiokunta totesi julkisiin evaluointiraportteihin viitaten, että seuranta ja tulosten raportointi oli ollut heikkoa. Nyt valiokunnan asiantuntijakuulemisissa todettiin kehityspolitiikan tulosoheijauksen ja raportoinnin olevan OECD-tutkimusten valossa kan-

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

sainvälistä kärkitasoa, ja selonteossa on vahvat ja selkeät kirjaukset teemasta. Myös riskien hallinta ja riskien ennaltaehkäisy on asianmukaisesti huomioitu selonteossa. Objektivisuuden varmistamiseksi UaV pitää tärkeänä, että ulkoministeriön oman evaluointitoiminnan rinnalla on aika ajoin ulkopuolinen arvioitsija tarkastelemassa keskeisten tavoitteiden toteutumista ja kehitysyhteistyön vaikuttavuutta.

Lopuksi totean, että UaV edellyttää, että valtioneuvosto ottaa huomioon tässä mietinnössä esitetyt havainnot kehityspolitiikkaa ja kehitysyhteistyötä toimeenpannessaan ja raportoi niistä osana loppuvuodesta valmisteltavaa kehityspolitiikan tulosraporttia. Tulosraportti tarjoaa laajemminkin hyvän välineen ja mahdollisuuden hyödyntää evaluointeja viestintäkanavana kehityspolitiikan tuloksista eduskunnan lisäksi myös keskeisille sidosryhmille ja kansalaisille. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Honkasalo.

15.44 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Nostan tässä joitakin kriittisiä näkökulmia esille. Tässä edustaja Tuomioja tämän mietinnön esitteli hyvin kattavasti jo.

Tietenkin suurin kysymys koskee tätä tiekarttaa liittyen siihen, että Suomi on sitoutunut käyttämään kehitysyhteistyöhön 0,7 prosenttia bruttokansantulosta. Tällä hetkellä ollaan siinä 0,5 prosentin tuntumassa, ja tämä on esimerkiksi pohjoismaisessa kontekstissa häpeäpilkku. Eli jos me toivotaan, että meidät kansainvälisessä yhteistyössä otetaan tosissaan, niin tämä on asia, joka ehdottomasti pitää korjata, ja me tarvitaan myös konkreettiset askelmerkit sen saavuttamiseksi. Nyt kun ministeri on täällä paikalla, toivoisin tähän vastausta.

Sitten toinen iso teema, joka tähän kehitysyhteistyörahoitukseen liittyy, on yrityspainotisuus ja markkinaehtoisuus, joka on saanut yhä enemmän jalansijaa kehitysyhteistyörahoituksessa. Se näkyy myös ilmastorahoituksen puolella. Siinä on tärkeätä — ihan niin kuin edustaja Tuomiojakin sanoi — että ilmastorahoituksen osuutta merkittävästi kasvataan ja että sille myös luodaan konkreettiset askelmerkit, miten siinä kasvattamisessa onnistutaan, niin että se irrotetaan tästä 0,7:n kehyksestä tai tavoitteesta ja se on rahoitusta sen päälle.

Tämä markkinaperustaisuus näkyy ilmastorahoituksen puolella, ja ihan samalla tavalla kehy-rahoituksessa ongelma on ikään kuin se, että jos meidän tavoitteena on auttaa ja tukea kaikkein köyhimpiä ja hauraimpia maita, niin niissä maissa ei välttämättä sellaista infrastruktuuria ole kasassa, että he hyötyisivät suoraan tästä markkinaperustaisesta kehy-rahoituksesta ja ilmastorahoituksesta, eli silloin me ei päästä auttamaan niitä kaikkein köyhimpiä maita.

Toinen ongelma, joka tähän liittyy, on markkinaperustaisen yritysvetoisen rahoituksen ja sen vaikuttavuuden seuranta. Itse olen sitä läheltä seurannut esimerkiksi toimimalla Finnfundin hallintoneuvostossa. Siinä iso kysymys ovat esimerkiksi nämä attribuutiot, että mikä on se panos sitten sillä yksittäisellä toimijalla. Nämä ovat hyvin keskeisiä kysymyksiä, ja tähän vaikuttavuuteen toivoisin myös ministeriltä vastausta. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Laukkanen poissa. — Edustaja Kiviranta.

15.47 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Kuten ulkoasiainvaliokuntakin toteaa, kehityspolitiikka on erottamaton osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Aktiivisella

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

kehityspolitiikalla Suomi lisää vaikutusmahdollisuuksiaan maailmalla ja on kokoaan suurempi toimija. Kehitysyhteistyö on myös tärkeä väline vaikuttaessa kansainvälisen muutoliikkeen juurisyihin, ja sen avulla ihmisiä voidaan auttaa kotimaissaan. Keskeistä on vaikuttaa lähtömaiden olosuhteisiin niin, että ihmisten ei tarvitsisi lähteä kotimaastaan. Tämä edellyttää pitkäjänteistä sitoutumista ja työtä lähtömaissa kestävä kehityksen tavoitteiden toteutumiseksi. Kehityspolitiikan kannalta on olennaista ajatella pitkällä aikavälillä niitä mahdollisuuksia, joita liikkeelle lähteneillä on palata kotiseuduilleen ja sitä kautta omalla osaamisellaan tukea kestävä kehityksen edistämistä pakolaisuuden lähtöalueilla.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ollikainen.

15.49 Mikko Ollikainen r: Arvoisa puhemies, ärade talman! Isäni Seppo syntyi Petsamossa kesäkuussa 1944, jolloin Petsamo vielä kuului Suomeen. Aika tarkalleen kolme kuukautta isäni syntymän jälkeen perhe, johon kuului viisi lasta, isäni Seppo nuorimpana, lähti evakkoon turvallisemmille seuduille Suomessa. Ensin 560 kilometriä kuorma-auton lavalla Rovaniemelle, junalla Raahen ja laivalla Kalajoelle. Tämän jälkeen matka jatkui Haukiputaalle ja siitä lopullisesti korpeen Varejoelle Tervolan kuntaan. Sieltä sitten kirjaimellisesti raivattiin elämän alku ja jatko. Todella rankka reissu, ja tämä ei ole niin kauan sitten, alle 78 vuotta sitten.

Vastaavia matkoja kuin isäni joutui tekemään elämänsä alussa tehdään parhaillaan todella lähellä meitä Ukrainassa, kun varsinkin lapset ja naiset ovat jättäneet turvallisen kodin ja joutuneet lähtemään sotaa pakoon. Nyt tarvitaan humanitääristä apua, tarvikkeita, esimerkiksi lämmintä ruokaa ja lämpimiä vaatteita, mutta myös taloudellista tukea.

On todella hienoa nähdä, millä tavalla suomalaiset, koko Eurooppa yhtenäisesti, tukevat ukrainalaisia, jotka pakenevat kotoaan — joutuvat pakenemaan. Muistan, kun hiljattain puhuttiin lapsiasiainvaltuutetun kertomuksesta täällä salissa: lapset itse nostivat kodin, vanhemmat ja ruoan kaikkein tärkeimmäksi asiaksi heille. Nyt ukrainalaiset lapset lähtevät kodeistaan, pois tuesta ja turvasta.

Monet lapset ja perheet, miljoonat ihmiset ympäri maailmaa, ovat erilaisista syistä joutuneet lähtemään kodeistaan johtuen sodista, ilmastonmuutoksesta, köyhyydestä, nälästä tai puhtaan veden puutteesta. Meidän tulee ajatella heitä samalla tavalla ihmisarvoisesti kuin isääni Seppoa ja ukrainalaisia lapsia tällä hetkellä.

Ärade talman! Finlands utvecklingspolitik bygger på internationella överenskommelser men i högsta grad också på finländsk värdegrund. Den utgår från mänskliga rättigheter, demokrati, jämställdhet, yttrandefrihet och ett fritt civilt samhälle — frågor som vi vet att i dag hotas inte långt bort ifrån oss. I utvecklingssamarbetet har vi även den finländska offentliga sektorn, det civila samhället, företag, forskningsinstitutioner, skolor. De har alla en viktig roll, och det här ser vi nu också under Ukrainakrisen.

Arvoisa puhemies! Selonteon tarkoituksena on vahvistaa Suomen kehityspolitiikan pitkäjänteisyyttä. Pitkäjänteisyyttä tarvitaan etenkin silloin, kun kriisit syvenevät ja ennakoitavuus heikkenee. Suomen pitää olla aktiivinen ja tarjota ratkaisuja kysymyksiin, jotka meihin vaikuttavat. Suomen ja suomalaisten kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyö on myös tutkitusti tuloksellista. Järjestöt toimivat hätätilanteissa ensimmäisinä avustajina. Tästä meidän tulee olla ylpeitä.

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

Selonteon tavoitteena on, että saavutamme 0,7 prosentin tason bruttokansantulosta vuonna 2030. Jos vertaamme esimerkiksi Ruotsiin, sama luku on 1,14 prosenttia, Norjassa taas 1,11 prosenttia. Suomi on toisin sanoen tippunut pohjoismaisesta viiteryhmästä, ja siksi tämä tänään käytävä keskustelu on tärkeää.

On myös kannatettavaa, että selonteossa tavoitellaan yhteiskunnan vahvempaa kehityspoliittista osallistumista esimerkiksi suomalaisten tutkimusinstituutioiden ja koulujen kanssa, koska lasten koulutus on todella tärkeää ja varsinkin tytöt tarvitsevat koulutusta kehitysmaissa.

Lopuksi haluan korostaa, että Suomen kehitysyhteistyötä toteutetaan useimmin hyvin vaikeissa ja riskialttiissa ympäristöissä, siellä, missä avun tarve on suurinta. Tätä ollaan nähty myös viime aikoina.

Några avslutningsord också på svenska.

Det är viktigt att vi framför allt fokuserar på ungas och barns ställning ute i världen. SFP anser att det behövs en tydlig vägkarta som höjer biståndet till 0,7 procent av bruttonationalinkomsten. — Tack.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Said Ahmed.

15.54 Suldaan Said Ahmed vas: Arvoisa puhemies! Kansainvälinen ilmastopaneeli julkaisi eilen uuden raportin ilmastomuutoksen etenemisestä ja sen vaikutuksista. Raportti kuvaa hälyttävästi, miten ilmastomuutos etenee ja vaikuttaa yhä enenevässä määrin vaarallisesti ihmisiin. Tilanne on pahempi kuin koskaan. Erityisesti raportissa korostetaan ilmastomuutoksen vaikutuksien epätasaista jakautumista alueellisesti.

Yksi ilmastomuutoksen alueellisista vaikutuksista on kuivuuden syventyminen. Tällä on kauaskantoiset vaikutukset, ja laajamittainen kuivuus vaikuttaa alueiden ruokaturvaan ja luo uusia ja syventää jo olemassa olevia jännitteitä. On odotettavaa, että kuivuuden myötä yhä useampi joutuu jättämään kotinsa. Saan itse jatkuvasti viestejä läheisiltäni, jotka kertovat Afrikan sarven kuivuuden vaikutuksista jokapäiväiseen elämään. Veden puute vaikuttaa niin ihmisiin kuin eläimiin. Vesi on elinehto, jonka äärelle jokaisella tulisi olla helppo pääsy.

Arvoisa puhemies! Pidän erityisen tärkeänä, että ilmastomuutoksen torjuminen on nostettu yhdeksi Suomen kehityspolitiikan päätavoitteista. Kuten eilinen IPCC:n raporttikin jälleen kerran osoittaa, ovat ilmastokriisin vaikutukset keskeisessä roolissa, kun puhumme kehityspolitiikasta. Kuivuus toimii tästä vain yhtenä esimerkkinä. Onkin tärkeää, että Suomi toimii myös kotimaassa niin, että saavutamme hallituksen hiilineutraaliustavoitteen ja että luonnon monimuotoisuutta vahvistetaan. Lisäksi on tärkeää, että Suomi tukee kehittyvien maiden ilmastotoimia sekä maiden sopeutumista ilmastomuutokseen, ilmastomuutos kun on aikamme suurin riski globaalille hyvinvoinnille.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hopsu.

15.57 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Ensin kiitokset valiokunnan varapuheenjohtaja Tuomiojalle ja kiitokset myös selontekoryhmää vetäneelle edustaja Biaudet’lle — joka ei valitettavasti päässyt nyt paikalle — ja myös ministerille siitä, että tässä on käyty hyvää vuoropuhelua. Tuomioja esitteli minusta sekä selontekoryhmän että valiokunnan

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

selkeän enemmistön näkemykset hyvin kattavasti. Uskon, että tämä laaja tuki tälle selonteolle varmistaa sen, että selonteon ylivaalikautinen periaate ja tavoite toteutuu ja Suomen pitkäjänteinen kehityspolitiikka vahvistuu entisestään. Tässä on hyvät linjat päätetty.

Nostan oikeastaan vain muutaman asian esiin:

Arvoisa puhemies! Ukrainan tilanne, Venäjän mieletön hyökkäyssota, on kaikkien mielessä. Jo puoli miljoonaa — tai itse asiassa äsken viimeiset avustuseräjäysten luvut taisivat olla 660 000 — naista ja lasta on joutunut jättämään kotinsa, eikä loppua pakolaisvirralle ja sodalle valitettavasti näy. Humanitäärisen kriisin voidaan arvioida pahentuvan sotatoimien jatkuessa, ja ennen kaikkea mikäli asutuskeskuksissa ja suurissa kaupungeissa ryhdytään aktiivisemmin vielä sotimaan, siviilejä koskeva kriisi vain syvenee. Sotilaallisen tuen lisäksi humanitääriselle avulle on ukrainalaisten kannalta koko ajan siis kasvava tarve. Suomi on vuosien aikana tukenut Ukrainaa merkittävästi, ja nyt sodan alkaessa tehdyt päätökset lisäävät tätä avun määrää tähän mennessä 14 miljoonalla eurolla. Tästä 8,2 miljoonaa on humanitääristä apua ja 5,8 miljoonaa euroa kehitysyhteistyövaroja. Tämän lisätuen myötä Suomen tuki vuodesta 2014 alkaen on noin 85 miljoonaa euroa.

Humanitäärisen avun tarve maailmassa on ilman Ukrainan tilannettakin ennätyksellisen suuri, ja koronapandemia on pahentanut tilannetta entisestään. On tärkeää Suomenkin varmistaa, että humanitääriseen apuun kohdistettu rahoitus pysyy tässä avun tarpeessa perässä, ja myös tämä selonteossa oleva neksusajattelu vahvistaa sitä, että kehitysyhteistyövaroja ja eri rauhanvälityksen toimia pystytään yhteisesti käyttämään tämäläisissä tilanteissa. Erityisesti tärkeää on muistaa konfliktialueet ja hauraat alueet — siellä köyhyyden poiston ja Agenda 2030:n kehitystavoitteiden saavuttaminen on todella riskialaista ja vaikeaa. Tässä kansalaisjärjestöillä, humanitäärisen avun järjestöillä, on paljon osaamista.

Arvoisa puhemies! Toinen asia, jonka haluan nostaa, on sama kuin mitä edellinen edustaja nosti: Elämän edellytykset maapallolla heikkenevät. Tämä on keskeisin viesti YK:n kansainvälisen ilmastopaneelin tällä viikolla julkaisemassa kuudennessa arviointiraportissa. Ilmastonmuutoksen pysäyttämisen lisäksi nyt keskustelu on kääntynyt siihen, kuinka vääjäämättömään muutokseen tulisi valmistautua ja varautua. Tutkijoiden mukaan varautumista ei ole tehty tarpeeksi, ja tämä huomio nousi etenkin saarivaltioiden puheenvuoroissa myös Glasgow’n ilmastokokouksessa. Ilmastonmuutoksen torjumiseksi tarvitaan laajalaisia toimia kaikilla politiikkasektoreilla johdonmukaisesti. Yksi tärkeä työkalu on kehitysyhteistyö ja kasvava ilmasto- ja ilmastorahoitus. Ilmastonmuutoksen lisäksi yksi elämän edellytyksiä koskeva, koko ajan kasvava uhka on myös luonnon monimuotoisuuden kato. Nämä molemmat selonteossa huomioidaan kyllä hyvin. Lisäksi Suomella on paljon osaamista luonnonvarojen kestävässä hallinnassa ja käytössä, ja tämä on siellä selonteossa myös mukana.

On muutenkin todettava, että selonteossa on valittu hyvät painopistealueet, ja erinomaisena muutoksena pidän koulutuksen merkityksen ja painoarvon kasvua. Koulutukseen pääsy ja sen laadun varmistaminen antavat kehittyville maille ja myös jokaiselle yksilölle mahdollisuuksia työhön ja elinolosuhteiden paranemiseen.

No, tässä selonteossa tavoiteltiin ylivaalikautisuutta, ja sisällön osalta se saavutettiin, mutta kuten todettu, tämä rahoituksen tiekartta siitä jäi puuttumaan. Olen kehityspoliittisen toimikunnan puheenjohtaja, ja haluan KPT:n raportista nostaa muutamia sisältöjä: Arviossa nostetaan esille, että yksi merkittävimmistä puutteista on hallitusohjelman mukaisen, ylivaalikautisen rahoituksen tiekartan puuttuminen. Näin Suomen kunnianhimoiset painopistealueet jäävät hieman ontoiksi ja varmuutta tavoitteista ja pitkäjänteisyydestä ei täysin saavuteta.

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kemppi.

16.02 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa puhemies! Kiitoksia kaikille asianosaisille tästä työstä kehityspolitiikan tilannekuvan ja tulevaisuuskuvan kokoamiseksi. Mielestäni kokonaisuus on ansiokas. Pääsin itsekin olemaan tuossa työssä mukana ja luin ihan mielenkiinnolla tämän ulkoasiainvaliokunnan mietinnön. Mielestäni siihen on nostettu oikeita asioita.

Kehitysyhteistyön arvo korostuu erityisesti nyt kriisien keskellä, kuten tänäänkin on todettu. Ilmastonmuutos, korona ja nyt kansainväliset valtavat levottomuudet — kyllähän tässä välissä kehitysyhteistyön merkitys vain korostuu. Valitettavasti aika moni maa on kuitenkin leikannut kehitysyhteistyöstä, ja sen näemme tietenkin naisten oikeuksissa, väestön koulutustasossa ja ruokaturvassa tällä hetkellä, näissä tavoitteissa, mitkä ovat Suomen kärjessä.

Kehitysyhteistyön tulee keskittyä tukemaan kohdemaiden hallintoa ja rakenteita pysyvän muutoksen tavoittelussa. Selonteon puute on kuitenkin se, että kun emme linjaa tätä pysyvää rahoituksen nostoa tai selkeää päämäärää, kuinka paljon vuosittain kehitysyhteistyötä tulee lisätä, jotta pääsemme tähän 0,7 prosenttiin bkt:stä, niin samalla menetämme ehkä hiukan kunnianhimon tasoa. Ajattelen kyllä, että vaikka se vaatisi pidemmällä olevan vuosiluvun, niin tämä vuosittainen panos tulisi pystyä kuvaamaan kirjallisesti.

Kyllähän tässä on pohjalla myös tarve luottamukseen. Rahaa annetaan täältä eduskunnasta, vaikka emme itse näe, mihin se konkreettisesti päättyy tai kohdentuu, kenen avuksi se kehitysyhteistyön resurssi kohdentuu. Tästä käydään usein keskustelua. Toisaalta ajattelen, että sama tilanne meillä on oikeastaan kaiken lainsäädännön kohdalla. Kun puhumme kehitysyhteistyöstä, on tärkeää tunnistaa, mistä osatekijöistä virallinen kehitysapurahoitus koostuu, ja sen tilastotiedon saatavuuden, helppokäyttöisyyden ja viestinnän eteen toivon ministeriön edelleen tekevän töitä, jotta se on meille mahdollisimman avointa ja läpinäkyvää. Kehitysyhteistyön vaikuttavuus on kuitenkin tutkimusten mukaan hyvällä tasolla. Sen lisäksi ajattelen kuitenkin, että sen kehittäminen ja avoimuus siinä on aina hyvä asia eduskunnan suuntaan.

Kiitän tätä selontekoa erityisesti koulutuksen nostamisesta pääkärkeen, ja lisäksi kiitän ulkoasiainvaliokuntaa siitä, että erityisesti ammatillinen koulutus on noussut valiokunnan prioriteeteissa. Kun Afganistanissa naiset polttivat koulutodistuksiaan vallan vaihtuessa, moni kysyi, menikö Afganistanin vuosikymmenien kehitysyhteistyö hukkaan. Koulutusta ei pidä kuitenkaan nähdä paperina, vaan koulutus on ennen kaikkea laaja-alaista, kriittistä ajattelua, ymmärryksen ja toisia kunnioittavan asenteen oppimista. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Mäenpää.

16.06 Juha Mäenpää ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on kehityspolitiikan yliväalikautinen selonteko. Perussuomalaisten edustajat jättivät ulkoasiainvaliokunnassa asiaa käsiteltäessä valiokunnan mietintöön vastalauseen. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että selonteko on puutteellinen ja laadittu vääristä lähtökohdista. Selonteko on pikemminkin laaja luettelo kehityspolitiikkaan jo vuosikymmeniä liitetystä käytännöistä ilman sen syvempää analyysia niiden toimivuudesta tai vaikutuksista. Vastalauseen kannanottoehdotuksessa perussuomalaiset esittivät, että eduskunta ei hyväksy tavoitetta kehitysyhteistyömäärärahojen nostamisesta. Eduskunta edellyttää, että kehitysyhteistyövarojen käytön tulee olla nykyistä läpinäkyvämpää ja perustua selkeästi tutkittuun tietoon.

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

Arvoisa puhemies! Ukrainassa on nyt suuri, akuutti, humanitäärinen kriisi, ja me perussuomalaiset emme halua sekoittaa sen tilannetta tässä selonteossa käsiteltävään perinteiseen malliin, pitkäjänteiseen kehitysapuun. Ne ovat eri asioita. Me ymmärrämme hyvin, mikä Ukrainan tilanne on tällä hetkellä, ja osaamme sen huomioida, mutta tämä kehityspolitiikan ylivaalikautinen selonteko käsittelee pitkäjänteistä, lähinnä Afrikkaan menevää kehitysapua.

Arvoisa puhemies! Helsingin Sanomat uutisoi helmikuussa näkyvästi kehitysavun ongelmista. Uutisoinnin mukaan:

”Kehitysapua valuu eliitin pankkitileille veroparatiiseihin:

Maailmanpankin tutkijat seurasivat, mihin rahaa virtasi köyhistä maista silloin, kun ne saivat rahallista apua.

Tutkijat löysivät matemaattisen kaavan. Kun maa saa lisää apua presentin bruttokansantuotteestaan, maan kansalaisten talletukset veroparatiiseihin kasvavat 3,4 prosentilla.

Kun otoksena on 22 köyhintä maata, jotka saavat keskimäärin apua 2,2 prosenttia bruttokansantuotteestaan, avusta vuotaa veroparatiiseihin tutkimuksen mukaan noin 7,5 prosenttia.

Seitsemän köyhimmän maan kohdalla, jotka saavat apua 3 prosenttia bruttokansantuotteestaan, avusta vuotaa veroparatiiseihin jo 15 prosenttia.”

Arvoisa puhemies! Näin kirjoittaa siis Helsingin Sanomat, joka Kansallisen mediatutkimuksen mukaan tavoittaa viikossa lähes 2 miljoonaa suomalaista. Kyse ei ole siis mistään julkisuudessa parjatusta vaihtoehtomediasta, joten luulisi kelpaavan hallituksellekin lähteeksi. Avainsanat kyseisessä jutussa ovat paljon puhuvia: tiede ja korruptio.

Kuten vastalauseessa huomautamme, kuvaus kehittyvien maiden vallitsevasta tilanteesta ja kehityksestä on harhaanjohtava ja epärealistinen. Selonteossa annetaan muun muassa ymmärtää demokratiakehityksen vahvistuneen, vaikka viime vuosi oli selvitysten mukaan viides vuosi peräkkäin, jolloin autoritääristen hallintojen suuntaan siirtyvien maiden määrä ylittää demokratian suuntaan siirtyvien maiden määrän. Myöskään korruptio ei tutkimusten mukaan ole merkittävästi vähentynyt lainkaan kehittyvissä maissa viimeisten 20 vuoden aikana.

Hyvät edustajakollegat! Kehitysavun ongelmat ovat niin ilmeiset, että jopa Suomen päämediat kirjoittavat niistä. Toteankin tähän loppuun, että perussuomalaisten mielestä kehitysavun maksamisen tulisi tulevaisuudessa tapahtua vain budjetin ylijäämästä ja lisäksi Suomen tulisi pikimmiten vaatia kehitysapurahojen sitomista palautuspolitiikkaan. Jos itse saisin päättää, veroilmoitukseen laadittaisiin semmoinen raksitettava kohta, että haluan osallistua tähän kehitysapuun.

Arvoisa puhemies! Esitän mietinnön mukaisen vastalauseen: ”Eduskunta ei hyväksy tavoitetta kehitysyhteistyömäärärahojen nostamisesta. Eduskunta edellyttää, että kehitysyhteistyövarojen käytön tulee olla nykyistä läpinäkyvämpää ja perustua selkeästi tutkittuun tietoon.” — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Niikko.

16.11 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Tähän ylivaalikautiseen kehityspoliittiseen selontekoon on tietysti alkuun todettava se, mitä edustaja Mäenpääkin sanoi, että on tärkeää pitää yllä humanitääristä ja kriisiapua maille, joissa ihmiset kärsivät. Ukraina tarvitsee kaiken tukensa tällä hetkellä, ja on hyvä, että Suomi on osallistunut avustamiseen. Tätä avus-

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

tusosuutta varmasti tullaan lisäämään tässä jatkossa, koska tilanne on kamala, mitä siellä tällä hetkellä siviilien kohdalla tapahtuu.

Mitä tulee tähän ylivaalikautiseen selonteeseen kehitysyhteistyöstä, niin tästä täytyy nostaa muutama tärkeä asia esille:

On hyvä, että me pyritään auttamaan kehittyviä maita tavalla tai toisella pääsemään kiinni inhimilliseen elämään. On hyvä auttaa lapsia ja tyttöjä ja naisia pääsemään osaksi yhteiskuntaa ilman syrjintää ja eristämistä. Lisäksi kaikenlainen väestön lisääntymistä hillitsevä seksuaalivalistus ja terveydenhuolto on kaikkien mielestä kannatettavaa. Mutta sitten kun pureudutaan kehitysyhteistyöhön, niin joskus sieltä käy ilmi aika helposti se, että se ei ole niin tehokasta, ja ei ole oikein, että siellä ummistetaan silmät ja ikään kuin annetaan hiljainen hyväksyntä sille, että kehitysyhteistyörahat valuvat useassa tapauksessa hyvin paljon väärään käyttötarkoitukseen.

Tässä kehityspoliittisessa selonteossa ei ole käyty syvää analyysia sen toimivuudesta ja vaikuttavuudesta. Täällä annetaan ymmärtää, että demokratiakehitys olisi vahvistunut näissä maissa, minne on vuosikymmeniä tehty kehitysyhteistyötä. Tosiasiaa kuitenkin on käynyt ilmi, että vaikka viime vuosi oli selvityksen mukaan viides vuosi peräkkäin, jolloin autoritääristen hallintojen suuntaan siirtyvien maiden määrä ylittää demokratian suuntaan siirtyvien maiden määrän, niin siitä huolimatta kehitystä pidettiin hyvänä. Sitten tutkimusten mukaan myöskään korruptio ei ole merkittävästi vähentynyt lainkaan kehittyvissä maissa viimeisten 20 vuoden aikana. Nämä ovat ne asiat, minkä takia vastuullinen taloudenhoito vaatii korjausliikkeitä, jos rahat eivät mene kansalaisten hyvinvoinnin parantamiseksi.

Arvoisa puhemies! Rahankäytön tavoitteiden toteutumiselle olisi myös asetettava nykyistä selvästi tiukemmat ehdot. Tähän ei otettu sen kummemmin kantaa kuin todettiin vain, että näissä on haasteita. Perussuomalaisten mielestä olisi pitänyt myös ottaa enemmän kantaa ja analyysinomaisesti tutkia esimerkiksi Afrikassa tapahtuvaa kehitystä. Onhan käynyt ilmi, että esimerkiksi Kiina on nyt tekemässä monelta osin tyhjäksi niitä vuosikymmenien kehitysyhteistyön tuloksia, mitä Afrikassa on edes joltain osin saavutettu, nimittäin demokratian osalta. Joidenkin arvioiden mukaan Afrikka onkin Kiinan suurvaltahaaveiden laboratorio, jossa he saavat toteuttaa omia kokeilujaan kaikelta osin hyvinkin vapaasti. Tapa, jolla he saavat Afrikan valtiot oman päätösvaltansa alle, on sitoa heidät tiukasti hyvin isoihin velkoihin sen niin kutsutun kehitysyhteistyönsä kautta. Tämä myös tarkoittaa silloin sitä, että Afrikan valtioissa on hyvin paljon sitten tullut tavaksi käyttäytyä siten, että jopa EU:n huomiot ja arvot jäävät vähemmälle, jos siinä on kiinalainen osapuoli heidän valtiossaan keskeisenä toimijana. Tällainen kehitys pitäisi jollakin tavalla pysäyttää, koska kehitysyhteistyön vaikuttavuus ei muuten missään tapauksessa ole hyväksyttävää Afrikan mantereella.

Arvoisa puhemies! Tosiasiahan on, että jos tähän 0,7 prosentin bruttokansantuotetavoitteeseen mennään, niin se tarkoittaa sitä, että vuoteen 2030 mennessä meille tulee noin 600 miljoonaa euroa lisää kustannuksia veronmaksajille. Ja nyt kun tiedetään, että valtion budjetti on alijäämäinen vuosi toisensa perään, niin sehän tarkoittaa silloin sitä, että me rahoitamme sitä lisääntyvää kehitysyhteistyötä — joka on osin hyvin tehotonta — velkarahalla. Tämä ei ole hyväksyttävää niin kauan kun kehitysyhteistyörahojen käyttö ei ole täysin läpinäkyvää eikä siinä ole myöskään tuloksellisuutta kaikilta osin, [Puhemies koputtaa] ei vain joltain osin.

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

Arvoisa puhemies! Vielä olisin muutaman sanan sanonut muuttoliikkeen vaikutuksista, mutta jätän ne sitten myöhemmälle hetkelle.

Tässä vaiheessa täytyy todeta, että kannatan edustaja Mäenpään tekemää vastalauseetta tämän mukaisesti, mitä perussuomalaiset ovat mietinnössä esittäneet.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Vielä edustaja Kiljunen, ja sen jälkeen ministeri Skinnari.

16.17 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies, hyvä ministeri! Arvostan sitä, että me täällä käymme keskustelua tästä ylivaalikautisesta selonteosta, ja ministerikin on paikalla kuuntelemassa tätä keskustelua — arvokasta sinänsä.

Tietenkin me elämme, arvoisa puhemies, hieman surrealistista aikaa. Tässä hetki sitten sain puhelun, jossa ihminen pyysi Suomelta, meiltä, minulta, apua siihen, kun Harkovassa ovat sairaanhoito-oppilaitoksen oppilaat olleet jo vuorokauden laitoksensa kellarissa ja pommit räiskyvät ympärillä, ja yksi oppilaista yritti jo päästä rautatieasemalle pakoon, eikä päässyt vaan kuoli — että auttaisimmeko me. Arvoisa puhemies arvaa, minkälaisia tunteuksia minun sisälläni tästä asiasta on. Apuni varmaan oli enemmän kannustavaa, ja yritin miettiä, ja soitinkin itse asiassa muuten Ukraina tietyille tahoille, pystyttäisiinkö tässä jotakin tekemään. Tilannehan on täysin toivoton Harkovan osalta: kaupunki on piirretty. Euroopassa käydään sotaa. [Mika Niikko: Järkyttävää!] Euroopassa käydään sotaa. Tämä on uskomaton tilanne.

Me käymme kuitenkin keskustelua täällä ylivaalikautisesta selonteosta kehityspoliittikan osalta, ja luonnollisesti meidän pitää katsoa myöskin tämän järkyttävän sotatilanteen ylitse ja nähdä, että meillä on roolimme tässäkin. Olen arvostanut sitä, että tässä ulko- ja turvallisuuspoliittisesti kriittisessä tilanteessa tässä salissa vallitsee konsensus. Me olemme yhtä mieltä, ja, arvoisa puhemies, korostan myöskin sitä, että kun ulkoasiainvaliokunta on käsitellyt näitä mietintöjä, mukaan lukien näitä kehitysyhteistyöpoliittisia selontekoja, niin meillä on ollut pitkä historiallinen traditio, arvoisa ministeri, myöskin sen suhteen, että me pystymme löytämään näissä isoissa kysymyksissä yhteisymmärryksen. Sitä suuremmalla syyllä olen vähän harmissani siitä, että perussuomalaiset irtautuvat tästä yhteisestä näkemyksestä silloin, kun me puhumme globaalikehityksestä, hyvinvoinnista maailmanlaajuisesti, niistä voimavaroista, joita Suomen puolelta tähän yhteiseen kehitykseen annetaan, ja myöskin siitä, miten me siinä sitten samassa prosessissa itse olemme osallisia tässä kehityksessä, ja se on harmi, että me emme tässä löydä nyt yhteisymmärrystä.

Sitä suuremmalla syyllä, arvoisa puhemies, tulee tärkeäksi, että me laadimme näitä ylivaalikautisia selontekoja, nimittäin kehitysyhteistyö on aidosti asia, jota pitää pystyä tekemään ylitse suomalaisten vaalikausien. Tässä tehdään toimintoja, joissa pyritään sekä suunnittelemaan sitä kehitysyhteistyökokonaisuutta, hakemaan kohdemaat, joihin tehdään kehityssponsisteluja selkeästi, että tekemään myöskin ne linjaukset, jotka koskevat sitä, mitkä ovat painopisteitä kehitysyhteistyössä, ja ne edellyttävät pitkäjänteisyyttä. Yksi pitkäjänteisyys — arvoisa ministeri, kysyinkin sitä myöskin teiltä suoraan — on myöskin määrärahat ja määrärahasot.

Nythän me olemme nähneet viimeisinä vaalikausina valitettavasti sen, että niin sanotut porvarihallitukset kun ovat tulleet valtaan, meillä kehitysyhteistyön määrärahat rajusti laskevat. Viimeisin hallitus laski oikeinkin reippaasti ja myöskin laadullisesti muutti sitä siihen suuntaan, että meillä nimenomaan humanitaarinen apu ja kansalaisjärjestöapu laaduk-

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

kainpina apumuotoina lähes rajoitettiin ja sitä apua, jonka määrärahoja muutenkin supistettiin rajusti, sitten ohjattiin vähän toisentyypiseen, enemmän vienninedistämisen suuntaan kuin siihen laadukkaimpaan kehitysyhteistyöhön, missä myöskin tulokset ovat selkeimmin nähtävissä köyhyyden voittamisen näkökulmasta. Sen takia nämä määrärahat ovat heiluneet meillä.

Nyt meillä on hallitus, Sanna Marinin hallitus, joka on aidosti panostanut kehitysyhteistyöhön, myöskin nostanut määrärahoja — nostanut määrärahoja, taso on noussut 0,35 prosentista jo 0,5 prosenttiin. Ja nyt sitten ministerille esitetään se kysymys: Hienoa, että tähän on kirjattu ylös se 0,7 prosenttia vuoteen 2030 mennessä. Me olisimme tässä eduskunnan puolesta, ainakin monet, toivoneet sitä, että siinä olisi aikataulutettu tämä selkeämmin, ja haluaisin vähän kuulla myöskin ministerin pohdiskeluja tästä kokonaisuudesta, miten me arvioimme tämän 0,7 prosentin saavuttamista. Nimittäin nyt me kirjaamme sen niin, että vuonna 2030, kyllä, mutta haluaisin muistuttaa kuulijoita myöskin siitä, että me teimme tämän lupauksen muuten 1970-luvun alussa, että 1970-luvun loppuun mennessä me saavutamme tuon 0,7 prosenttia. Puhemies voi laskea, kuinka monta vuosikymmentä sitten tämä lupaus tehtiin. Kerran se on saavutettu, vuonna 91, ja silloinkin osittain vahingossa, kun kansantuote laski. Silloin saatiin se 0,7:n ylitys, muulloin ei. Me olemme siis jäljessä muista Pohjoismaista, jotka kaikki muut — kaikki muut Pohjoismaat — saavuttivat tuon 0,7 prosenttia 1970-luvulla. Eli tässä suhteessa meillä on, kuten täällä jotkut edustajat sanoivat, hienoinen häpeätahra, ja sen eteen on hyvä tehdä töitä. Arvostan sitä, että myöskin tähän selontekoon on nyt kirjattu se, että me tuota 0,7:ää prosenttia tietysti haemme, ja siinä oli myöskin laatukriteerinä keskeinen huomio siitä, että pyritään kaikkein vähiten kehittyneille maille saamaan tämä 0,2 prosenttia. [Puhemies koputtaa]

Tämä on laadukas esitys, ja toivon, että siitä huolimatta, että perussuomalaiset ottavat tästä etäisyyttä, me kaikki muut yhdessä tämän voimme hyväksyä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Tässä välissä ministeri Skinnari, 5 minuuttia.

16.22 Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää kaikkia kollegoita kiittämällä ulkoasiainvaliokuntaa mietinnöstä. Kiitokset myös muille selontekoa käsitelleille valiokunnille, kaikille teille. Eduskunta on ollut todella aktiivisesti mukana selontekoa valmisteltaessa ja sen tekemisessä, ja olemme ulkoministeriössä suuresti arvostaneet kaikkien eduskuntaryhmien kanssa käytyä dialogia.

Kaiken kaikkiaan Suomen osallistumisesta kansainväliseen yhteistyöhön rauhan ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi sekä yhteiskunnan kehittämiseksi on säädetty Suomen perustuslain 1 §:ssä. Kehityspolitiikan kautta Suomi voi olla mukana vaikuttamassa kansainvälisen kehityksen suuntaan. Tämän työn ajankohtaisuus ja tämän työn merkitys ovat erityisesti korostuneet viime päivinä.

Arvoisa puhemies! Ukrainan tilanne ja Venäjän toiminta ovat järkyttäneet meitä kaikkia. Humanitäärisen avun päätöksiin kykenemme antamaan tukea kodeistaan pakeneville ukrainalaisille, ja kehityspoliittisin toimin olemme olleet vahvistamassa Ukrainan yhteiskuntaa ja sen resilienssiä jo ennen tämän sodan alkua, ja työ jatkuu entistä määrätietoisemmin.

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

Arvoisa puhemies! Selonteko linjaa toimintaamme pitkällä aikavälillä mutta mahdollistaa myös nopean reagoinnin. Tämä on nähty viime päivinä, kun pystyimme muutamassa päivässä osoittamaan uutta tukea Ukrainan avuksi. Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty.

Valiokunnan mietinnössä huomioidaan kehityspolitiikan tärkeät päätavoitealueet, jotka edustavat Suomen vahvuuksia ja joita on myös uudistettu. Tämänhetkinen kansainvälinen tilanne osoittaa, miten tärkeää on tukea esimerkiksi demokratia- ja oikeusvaltiokehitystä. Tähän tullaan panostamaan vahvasti, ja uusi Oikeusvaltiokeskus on aloittanut työnsä vauhdilla. Kaiken kaikkiaan viisi päätavoitealuetta koskevat kaikkia suomalaisia kehityspolitiikan toimijoita. Yhteiskuntamme laajapohjaista mukanaoloa tulee entisestään lisätä, ja suomalaisen tapaan kansalaisyhteiskunnan esimerkki voi vauhdittaa ihmisoikeusperustaista kehitystä ja yhteiskuntien avoimuutta ja tasa-arvoisuutta.

Mietinnössään ulkoasiainvaliokunta pitää hyvänä selonteon keskeisiä linjauksia, joiden mukaan Suomen kehityspolitiikan lähtökohtana on kehittyvien maiden omistajuus ja tarpeet — en voisi olla tästä enempää samaa mieltä. Kuten valiokuntakin toteaa, meidän on keskityttävä järjestelmätason muutoksiin, jotta kumppanimaat voivat ajan myötä itse vastata maan hyvinvoinnista ja toimeentulosta.

Valiokunnan mietinnössä toivottiin, että selonteossa olisi ollut laajempaa analyysia globaalista kehityksestä, rahoitusvirroista ja instituutioista. Siihen sisällytettiin tiivis arvio suurimmista kansainvälisistä haasteista, ja päätavoitteeksi asetettiin Suomen toiminnan linjaaminen pitkäjänteisellä tavalla.

Arvoisa puhemies! Menen sitten vielä näihin edustajien kysymyksiin:

Edustajat Honkasalo ja Kiljunen, 0,7 prosentin tavoite: Olemme päässeet lähelle 0,5 prosentin tavoitetta ja nostaneet merkittävästi kehitysrahoitusta hallituskauden aikana. Tämä työ jatkuu, yhdessä — kiitos siitä. Työtä pitää tehdä edelleen.

Edustaja Honkasalo, yksityisen rahan vaikuttavuus: Sitä pitää kehittää, sitä pitää uudelleen nähdä ja pystyä kohdentamaan. Julkinen rahoitus ei yksin tule riittämään. Finnfund tekee tässä erinomaista työtä.

Edustaja Mäenpää, Maailmanpankin tutkimuspaperi, johon käsittääkseni viittasitte: Tutkitussa Maailmanpankin rahoituksessa on mukana suoraa budjettitukea, jota Suomi ei ole myöntänyt tai maksanut vuoden 2015 jälkeen. Käytännössähän tässä on kysymys laittomista rahavirroista, eli selvityksen tiedot kertovat jälleen kerran veroparatiisien haitallisuudesta. Veronkierto kaiken kaikkiaan, aggressiivinen verosuunnittelu, vaikuttaa kielteisesti talouteen ja kehitykseen monin eri tavoin, ja Suomi panostaa kehitysyhteistyössä juuri näihin verovastuukysymyksiin.

Edustaja Niikko, Kiina-kysymys: Olette aivan oikeassa, että pitää olla aktiivisempi, pitää olla parempi. Siksi juuri Euroopan unioni on uudistanut kehitysrahoitusarkkitehtuuria. Siksi juuri komissaari Urpilainen on aktiivisesti lanseerannut esimerkiksi Global Gateway -konseptin. Me teemme valtavasti työtä, jotta me olemme siellä omilla arvoillamme, omilla ratkaisuillamme läsnä, ja toivomme tässäkin teidän kanssanne hyvää yhteistyötä. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkelä.

16.28 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tähän keskusteluun haluaisin huomauttaa tässä kohtaa, että on tietysti helppo sanoa, että sinne kehitysapuun pitäisi laittaa lisää rahaa, mutta sitten yleensä pitää vähän hiljaisempaa, kun kysytään, mistä ne rahat otettaisiin. To-

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

siasia kuitenkin on, että tällä hetkellä Suomi maksaa yli miljardin vuodessa kehitysapua ja nousujohteisesta taloudesta huolimatta tämä raha on ollut velkarahaa periaatteessa jo vuosikymmenen ajan. Suomen talous ei ole ollut plussalla sitten Nokia-kuplan hulluimpien vuosien, minkä seurauksena myös kehitysapu on periaatteessa velkarahaa, eli me otamme velkaa maksaaksemme muille rahaa. Eikö meidän pitäisi ensin hoitaa omat asiamme kuntoon, niin että olemme ylijäämäisiä ja voimme lyhentää omaa velkaamme pois, ja sen jälkeen vasta auttaa muita?

Tämä Suomen kehitysapuosuus on varsin suuri. Se on yli kaksi kertaa suurempi kuin esimerkiksi tämä EU:n yhteinen potti ensimmäisessä vaiheessa Ukrainan kriisissä auttamiseen. Se on valtavan suuri raha, mitä Suomi joka vuosi laittaa kehitysapuun. Hyväksyn sen, että tehdään humanitääristä apua, autetaan ihmisiä pakolaisleireillä, sen verran kuin nyt Suomen osuus siitä asiasta kansainvälisessä yhteisössä YK-järjestöjen kautta on, ja hyväksyn myöskin kriisinhallinnan, että saadaan sodat loppumaan, koska sotahan sen kaiken kurjuuden lähtökohta ja syy useimmiten on. Jos ei ole rauhaa, ei ole mitään muutakaan. Mutta ihmisiä pitäisi opettaa auttamaan itse itseään, ei lähteä sitoutumaan vuosikymmenten mittaisiin rahanlaittoprojekteihin, joiden vaikutukset ovat varsin vaatimattomia, kuten ollaan todettu. Se on veden kantamista kaivoon ja vanhan kansan tarinan mukaan hölmöläisten touhua.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen.

16.30 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Mäkelä minusta nostaa tietysti tärkeän teeman esille; sen, miten apu sillä tavalla suuntautuisi, että se aidoimmin auttaisi niitä yhteiskuntia itseänsä kehittämään, joita me tuemme. Sehän on se lähtökohta. Ei kannettu vesi kaivossa pysy. Kyllä me tämän kaikki hyvin ymmärrämme. Ministeri tässä kuvasi omassa esityksessään sitä, että koulutusyhteistyö on se lohko, mihin me olemme erittäin voimakkaasti panostaneet — juuri niin. Muutkin meidän ponnistuksemme tähtäävät aidosti siihen, että nämä yhteiskunnat eli kehitysmaat itse ottavat viime kädessä vastuun. Sen takia me muun muassa verotuksen suunnittelua tuemme siellä, niin että ruvetaan verottamaan omissa yhteiskunnissa kunnolla, ja läpinäkyvyyttä koko siihen yhteiskuntapolitiikkaan myöskin. Nämä ovat kaikki niitä toimia, joilla me yritämme kannustaa niihin kehitysponnisteluihin itse näissä kehitysmaissa.

Mutta sitä minä en, arvoisa puhemies, ymmärrä lainkaan, mihin edustaja Mäkelä viittasi sillä, että meillä ei olisi varaa osallistua kansainväliseen kehitysyhteistyöhön samalla tavalla — aivan samalla tavalla — kuin kaikki vauraimmat valtiot maailmassa osallistuvat. Suomi on yksi maailman rikkaimmista maista kaikilla tasoilla mitattuna, ja meidän velka-asteemme, mihin edustaja Mäkelä viittasi, on yksi alhaisimpia maailmassa kaikista ja EU-alueellakin yksi alhaisimpia velka-asteita kokonaisuudessaan. Jos tämä yhteiskunta pidättäytyisi kehitysyhteistyöstä, arvoisa ministeri, meillä löytyisi Euroopasta aika monta maata, jotka voisivat sanoa suoraan, että kun kerran Suomikin pidättäytyy kehitysyhteistyöstä viittaamalla omiin varoihinsa ja niiden puutteeseen, ja globaali kehitysyhteistyö loppuisi siihen. Kyllä meidän täytyy yhteisvastuulla tässä toimia ja tunnistaa se, että kansainvälisellä kehitysyhteistyöllä on onnistuttu puolittamaan globaali köyhyys ja lapsikuolleisuus on pudonnut 30 prosenttiin siitä, mitä se oli vielä 30—40 vuotta sitten, ja me olemme ratkaisevalla tavalla avittaneet myöskin väestönkasvun hillinnässä.

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

Arvoisa puhemies! Tämän vuosisadan loppuun mennessä puolet maailman syntyvistä lapsista syntyy Afrikassa, siinä köyhimmissä maanosassa maailmassa, juuri sen vuoksi, että se on köyhin maanosa maailmassa. On meidän yhteinen intressi tukea Afrikkaa kehitysponnisteluissa, jotta he selviävät itse, ja se myöskin on keskeinen tekijä hillitsemään väestönkasvua.

Edustaja Mäkelä, kannetaan rohkeasti ja reippaasti tätä solidaarisuutta ja yhteisvastuutamme globaalimitassa. Viime kädessä siinä on jopa valistunutta itsekkyyttä ja se auttaa myöskin meitä tässä globaaliyhteisössä selviytymään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkelä. [Jani Mäkelä: Minulla on vaikeuksia mikrofonin kanssa.] — Nyt edustaja Mäkelällä toimii, kun Kiljusella sammui. — Nyt on... [Jani Mäkelä: Onko nyt mikki?] — Kyllä.

16.32 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tuosta edustaja Kiljusen puheesta löysin yhden sellaisen asian, mistä olen melko lailla samaa mieltä, eli sen, että väestönkasvu on suurin globaali ongelma. Jos väestönkasvu saataisiin hillintään ja esimerkiksi olisi niin, että kaikkialla muualla maailmassa olisi väestötiheys sama kuin Suomessa, niin eihän meillä mitään ongelmia maailmassa olisikaan. Siitä olemme samaa mieltä.

Mutta olen aina hieman hämmentynyt, kun kuulen tämän argumentin Suomen vauraudesta. Miten sellainen maa, joka ottaa syömävelkaa nousukaudella, voi määritellä itsensä vauraaksi? Tätä on todella vaikea ymmärtää, että kun me otamme velkaa siihen, että me hoidamme omat lapsemme, vanhuksemme, puolustuksemme ja koulutuksemme, niin me olisimme jotenkin erityisen vauras maa. Lisäksi on tilastollinen tosiasia, että Suomen kansalaisten varallisuuden kehittyminen on jäänyt meidän pohjoismaisesta verrokkiryhmästämme merkittävästi jälkeen 2000-luvulla — todennäköisesti siihen on syynä se, että me teimme virheen ja liityimme euroon — mutta suomalaisten varallisuus on jäänyt jälkeen myöskin monista Etelä-Euroopan maista, siis kertynyt varallisuus ja omaisuus. Suomalaiset ovat pohjimmitaan hyvin kädestä suuhun elävä kansa, jota ei todellakaan voi mielestäni sanoa erityisen vauraaksi, ja nyt me otamme velkaa myöskin osittain korruptoituneiden hallitusten pönkittämiseen kehitysavulla. Eli tämä oli se asia, mitä arvostelin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Niikko.

16.34 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Kun ministeri Skinnari on täällä paikalla, niin on hyvä, että kiinnititte myös huomiota tähän Afrikan kehitykseen, ja hyvä kuulla, että komissaari Urpilainen tekee työtä sen hyväksi, että afrikkalaiset saisivat jatkossakin nauttia itsenäisyyttä ja päättää itse omasta kehityksestään ilman, että ohimolla on joku väline, joka ohjaa heidän toimintaansa tiettyyn suuntaan.

Arvoisa puhemies! Tosiasia on kuitenkin se, että siitä valtionvelasta, mikä Afrikassa näillä valtioilla on, kasvava osuus on peräisin Kiinasta. Tähän perussuomalaiset ovat vastalauseessaan kiinnittäneet huomiota. Maailmanpankin mukaan Saharan eteläpuolisista maista lähes puolet on velkaongelmissa tai lähellä niitä, ja tämä tuleva ja kasvava velka sitoo heitä enemmän nimenomaan Kiinaan. Kiinalla on omat intressinsä sinne. Me tiedämme, että tämän taloudellisen aseman lisäksi Kiinasta on tullut Afrikassa myös keskeinen turvallisuuspoliittinen toimija, ja lisäksi Kiina on suunnittelemassa ja perustamassa ensimmäistä pysyvää tukikohtaansa sotilaiden osalle Afrikan länsipuolelle. Tämän kehityksen ei

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

saa antaa jatkua siellä, koska jos tämä kehitys jatkuu niin kuin se nyt siellä jatkuu, se tulee maksamaan Euroopalle vielä ison hinnan jossain määrin ja myös niille afrikkalaisille.

Arvoisa puhemies, ja edustaja Kiljunen, haluan vielä tässä loppuun sanoa, että perussuomalaiset ovat huolissaan siitä, miten se raha käytetään. Kun me, jotka pidempään parlamentissa olemme olleet, tiedämme, että täälläkin on vuosikymmeniä tehty erilaisia tarkastusmatkoja jonnekin kehitysapukohteisiin, niin onhan siellä tullut esille yhtä sun toista niitten ihmisten kertomana, mitä siellä on ollut.

Itseäni hämmästytti tässä joitain vuosia sitten, kun olin IPU:n jäsenenä — elikkä tämmöinen kansainvälinen parlamenttien välinen liittouma, jossa lähes kaikki valtiot ovat jäseninä — ja sillä oli viikon kestävä konferenssi eräessä eurooppalaisessa kaupungissa, niin en ollut missään muuten nähnyt, edustaja Kiljunen, niin paljon mustia limusiineja ja edustusautoja kuin siellä konferenssialueella. Suomalaiset tulivat tapansa mukaan raitiovaunulla vaatimattomasta hotellista paikalle, mutta nämä Afrikan maista tulevat henkilöt tulivat hienoilla limusiineilla, ja oli kuule niin paljon kultaa, etten ole sellaista nähnyt missään ranteessa ihmisellä ennen kuin siellä näin. Ja kyllä se herätti kysymyksen, kun ekan kerran tämmöisen omin silmin kohtasi, että tässäkö se meidän kehitysyhteistyön tulos on, että afrikkalaiset kansanedustajat painattavat käyntikortteihinsa prinsessan ja prinssin titteleitä sen mukaan kuin saavat asemaa.

Kyllä se vain totta on, ei pelkästään se, mitä edustaja Mäenpää tänään sanoi, kuinka on käynyt ilmi, että sitä rahaa valuu hukkaan, vaan myös se, että tämä on jostain syystä meillä kuitenkin hyväksytty. Ja tällaista me emme voi hyväksyä. Sen takia perussuomalaiset eivät halua lisätä kehitysyhteistyön määrärahoja ennen kuin se on läpinäkyvää, ja silloinkin, jos me haluamme lisätä rahaa, niin se koskee ainoastaan nimenomaan niitä humanitäärisiä ja erilaisia kriisejä, mitä maailmassa tapahtuu, kuten Ukrainassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vielä edustaja Kiljunen.

16.37 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä siirtyy nyt kehityspoliittiseen debattiin. Mielelläni joihinkin noista suoraan vastaan:

Edustaja Niikko on varmasti oikeassa, että kansainvälisissä kokouksissa näkee paljon limusiineja ja myöskin kun maailmalle menemme, näemme hyvin eriarvoisia yhteiskuntia. Globaalin kehitysyhteistyön tehtävänä on nimenomaan avittaaakin köyhyyden ongelman ratkaisemista ja tähän eriarvoisuuteen kiinnittää huomiota. Muun muassa verotuskäytäntöjä pyritään juuri viemään myöskin kehitysmaihin. Tämä on tietenkin se lähtökohta.

Miten rahoja käytetään kehityksessä? Arvoisa puhemies, minä kyllä oletan, että nämä kehitysyhteistyömäärärahat on ehkä kaikkein tarkimmin seurattuja budjettieriä. Tässä on hyvin tarkat seurantajärjestelmät. Ja yksi iso kysymys on ollut tässä laatuvolessa se, käytetäänkö kehityksärahoja todellakin kehityksimaiden köyhyyden ongelmien ratkaisemiseksi niissä maissa itsessään vai ovatko ne viennin edistämistä ja jääkö se sidottu apu itse asiassa avun antajalle? Eli kun se on bisneksen välineenä, niin se jää helposti tänne eikä menekään sinne, mihin sen pitäisi mennä. Nämä on niitä isoja kysymyksiä, joita kehityskriitikot juuri arvioivat tässä kehitysyhteistyössä, kuinka me varmistamme, että se menisi mahdollisimman hyvin perille. Kansalaisjärjestöapu on tässä suhteessa todettu kaikkein tehokkaimmaksi avuksi, ja kun te olitte hallituksessa, valitettavasti te leikkasitte puoleen kansallisyhteistyön avun, joka on kaikkein laadukkainta. Eli jos te olette huolissanne avun perillemenosta, niin miksi mentiin leikkaamaan tätä tärkeintä lohkoa?

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

Tässä on pohdittu muitakin kysymyksiä, kuten onko Suomella varaa. Viittasin siihen, että UNDP-kehitysidekaattoreilla ja bkt per capita -luvuilla Suomi kuuluu maailman tusinan rikkaimman, vauraimman, maan joukkoon. Eli ei meillä ole kysymys siitä, etteikö meillä olisi varaa olla osana siinä globaalissa kehityssponnistelussa, mitä kaikilta muiltakin vaadimme, vaan siitä, onko meillä tahtoa siihen.

Te, edustaja Niikko, viittasitte Kiinaan ja Kiinan intresseihin Afrikassa. Kyllä, varmasti tuo pitää paikkansa, että maat ovat velkaantuneet runsaasti Kiinalle. Kannattaa tietysti katsoa sitä historiaa vähän laveammin: Aikanaan kun Afrikan maat itsenäistyivät — suurin osa maanosasta 60-luvulla lopullisesti — sinne jäi suuri taloudellinen riippuvuus Euroopan entisistä siirtomaaisännistä, joille oltiin pitkälti velkaantuneita. Syntyi niin sanottu neokolonialinen järjestelmä. Sitten kansainväliset rahoituslaitokset ovat olleet ne, mille ollaan oltu voimakkaimmin velkaantuneita. Nyt siellä on Kiina keskeisenä toimijana. Kyllä, maissa on ollut velkariippuvuutta erilaisille toimijoille siitä avusta ja rahoituksesta, joita sinne on annettu, ja sillä on sidottu päätöksentekijöiden käsiä. On erittäin hyvä, että te nostatte tämän ilmiön esille, ja on erittäin hyvä, että me analysoimme sitä ja olemme tarkkoja sen suhteen.

Suomihan on pyrkinyt nimenomaan antamaan laadukasta apua sillä tavalla, että Suomen omat intressit eivät olisi siinä päällimmäisinä vaan ne kehityssponnistelut — mutta myöskin suomalainen talouselämä ja yritykset ovat mukana näissä kehityssponnisteluissa niillä kriteereillä, jotka me yhdessä silloin hyväksymme, kun me tätä kehitysyhteistyötä tehdään. Tämä on kokonaisvaltainen prosessi, ja soisi, että perussuomalaiset näkevät sen, että globaali yhteisvastuu on juuri sitä samaa yhteistä vastuuta, jota me täällä Suomessa pyrimme yhteisvastuullisesti hoitamaan.

Yhteisvastuu ei tunne rajoja. Ne, jotka vahvasti ottavat suomalaisessa yhteiskunnassa köyhyyden torjunnan tehtäväkseen, [Puhemies koputtaa] tunnistavat sen saman tarpeen myöskin globaalijärjestelmässä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Skinnari, 2 minuuttia.

16.41 Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhteisvastuu, solidaarisuus ja yhdessä tekeminen ovat mitä ajankohtaisin teema, ja tässä kysyttiin sitä, miten Suomi voisi panostaa enemmän:

Arvoisa puhemies! Suomi sai itse kehitysapua 1960-luvulla, ja siitä asti olemme pystyneet rakentamaan tämän hyvinvointivaltion, missä olemme.

Niistä leikkauksista, mitkä kokoomuksenkin johdolla tehtiin viime vaalikaudella, niistä tähän me kärsimme nyt. Arvoisat perussuomalaiset, kun muut maat, jotka panostavat enemmän, tekevät myös vientiä enemmän, he ovat läsnä globaalisti laajemmin, heidän elinkeinorakenteensa ja heidän viennin rakenteensa ovat laajempia ja tätä työtä he ovat tehneet pitkään — eli arvoisat edustajat, se on maratoonilaji — kysynkin teiltä, arvoisat perussuomalaiset, ja miksen kokoomukseltakin: onko teillä malttia vaurastua ja vaurastaa Suomea? [Kimmo Kiljunen: Ja vaurastaa maailmaa!]

Väestönkasvu, kaikki yhteiset globaalit haasteet, seksuaali- ja lisääntymisterveys — kyllä olen erittäin iloinen siitä, että suomalaiset yritykset ja startupit ovat olleet perustamassa neuvoloita, ja myös digitaalisesti. Meillä on paljon innovaatioita, mitkä nyt etenevät maailmalla hyvää vauhtia.

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

Toinen ajankohtainen aihe on tietysti eurooppalainen yhteistyö, eurooppalainen joukkue, Euroopan unioni, eli tämä niin sanottu team Europe, johon äsken viittasin, kun vastasin edustaja Niikon kysymykseen. Kyllä Eurooppa toimii nyt tässäkin yhtenäisemmin, ja voin sanoa, että se tulee näkymään Afrikassa — se tulee näkymään infrastruktuurissa, digitalisaatiossa, vihreässä siirtymässä. Eli tässäkin asiassa uskon, että Eurooppa on nyt vakavasti liikkeellä globaalisti, ja totta kai silloin me viemme myös meidän omia arvoja ja sitä tapaa toimia ja sitä kehitysrahoituksen muotoa, mitä me edustamme. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Niikko.

16.43 Mika Niikko ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos ministerille, että nostitte esille tämän vienninedistämisen. Tämä on äärimmäisen tärkeää koko eduskunnalle ja erityisesti myös perussuomalaiselle puolueelle.

Tässä kävin viime viikolla tutustumassa Dubai Expoon, ja sieltä ministerille terveisiä Severi Keinälän ryhmältä, joka on Suomen paviljongin sinne pystyttänyt. Puoli vuottahan tämä expo kestää, maaliskuun loppuun saakka, ja siellä kovasti toivottiin, että kansanedustajat tulisivat enemmänkin tällaisiin messuihin mukaan Suomen vientiä edistämään. Hyvää työtä he ovat niillä niukoilla määrärahoilla tehneet, mitä siellä on pystytty tekemään. Tämä osoittaa tietysti, että meidän täytyy olla niillä pelipaikoilla mukana, missä yritykset pääsevät esittämään innovatiivisia hankkeita ja luomaan kontakteja, tämmöisellä pelipaikalla jopa puolen vuoden ajan. Toivoisin ministereiltä, että näihin lisää panostetaan, ja tiedän, että, ministeri, olette viennin edistämisen asialla ja viennin edistämisen mies ollut jo ennen ministeriksi tuloa, ja luotan siihen, että viette parhaalla mahdollisella tavalla eteenpäin tätä vienti-Suomea kaikkialle.

Toivoisin myös, että tässä talossa kehittyisi semmoinenkin ajatus, että kansanedustajat voisivat vihdoinkin osallistua niihin vientiponnisteluihin tavalla jos toisella, koska perinteiset valiokuntamatkat eivät usein täytä sitä määritelmää, mitä meidän yrityksemme tarvitsevat. Meillä olisi paljon tässä asiassa kehittämistä, ja uskon, että tulevaisuudessa päästään siinäkin eteenpäin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen.

16.44 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tässä keskustellaan nyt kahdestakin eri asiasta, jotka kyllä nivoutuvat toinen toisiinsa. Meillä on siis kehitysyhteistyö- ja kauppaministeri tässä paikalla — luonnollisesti hänelle kuuluvat molemmat lohkot — ja aidosti kyllä on sillä tavalla, että ei vahingossa ministerillä ole nämä kaksi hattua, koska kaupalla, taloudellisella yhteistyöllä ja vuorovaikutuksella, voidaan tukea kehityspennisteluja ja kehityspennistelukin viime kädessä myöskin edesauttavat taloudellista kanssakäymistä. Että kyllähän nämä tietysti nivoutuvat toisiinsa.

Ongelmaksi muodostuu osittain kylläkin, mikä on se lähtökohta, kun me annamme kehitysyhteistyövaroista panosta: Onko lähtökohta se, että me edistämme suomalaista vientiä tai teollisuusmaan vientiä — ei nyt edes ole nimenomaan Suomesta kysymys, vaan tämä on globaali keskustelu, mitä tässä käydään — eli onko kysymys siitä, että antajamaan vienti-intressit ovat siinä päällimmäisenä, vai onko päällimmäisenä pohtia ne muodot ja tavat, joilla pystytään avittamaan kehitystä siinä kohdemaassa ja sen köyhyyden ongelmien voittamista? Siinä sitten on partnereina erilaisia toimijoita — on monenkeskinen yhteistyöjär-

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

jestelmä olemassa, johon tänään on tietysti viitattu paljon, on kansalaisjärjestöt, on tietysti hallinto, ja ennen kaikkea myöskin yritys-elämä — ja siinä me sitten pystymme hienolla tavalla löytämään sitä yhteisymmärrystä. Meillä on paljon Suomessa yritys-elämässä sellaista osaamista, jota tarvitaan myöskin kehityksessä, ja siinä on tietenkin mitä järkevintä, että tämä yhteistyö on synkronissa toisiinsa. Mutta kyllä meidän täytyy se lähtökohta ymmärtää, että globaalin kehitysyhteistyön tehtävä ei primäärisesti ole tämä viennin edistäminen vaan että vienti, suomalainen panos, on siinä väline eikä päämäärä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta

Hallituksen esitys HE 182/2021 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 182/2021 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi matkapalveluyhdistelmien tarjoajan valvonta- ja maksukyvyyttömyysmaksusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 234/2021 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 4/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 234/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 9/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 5/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 9/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jalkineiden ja tekstiilituotteiden vaatimustenmukaisuudesta sekä eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 208/2021 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 6/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 208/2021 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvonlisäverolain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 8/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 8/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 250/2020 vp

Kansalaisaloite KAA 8/2021 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 2/2022 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Nyt voidaan toisessa käsittelyssä hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä kansalaisaloitteeseen sisältyvästä ehdotuksesta.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 250/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen kansalaisaloitteeseen KAA 8/2021 vp sisältyvän ehdotuksen hylkäämisestä. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 17/2022 vp

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion eläkerahastosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 1/2022 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 3/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 2.3.2022 pidettävään täysistuntoon.

14. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 2.3.2022 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.09.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen